ШЭНЭ ГАЗАР ЭЛДҮҮРИЛЖЭ ЭХИЛҺЭЭР 20 ЖЭЛЭЙ ОЙ

СОВЕТ АРАДАЙ АГУУЕХЭ ГАБЬЯА!

Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

1921 оной декабриин 21-һээ гарана | № 70 (13559) | 1974 оной мартын 24, воскресени | Сэн 2 мүнгэн

БУРЯАД ОРОНДО ШЭНЭ, БОРО ГАЗАР ЭЛДҮҮРИЛЖЭ ЭХИЛҺЭЭР ХОРИН ЖЭЛЭЙ ОЙДО ЗОРЮУЛАГДАҺАН БАЯРАЙ СУГЛААН ҮГЛӨӨДЭР

Улаан-Үдэ хотодо болохо.

ХОРИН НЭГЭДЭХИ ХАБАР

Эдэ үдэрнүүдтэ Эхэ оромнай шэнэ, боро газар ашаглажа эхилһээр хорин жэлэй ойе тэмдэглэжэ байна. Энэ алдарта ойтой дашарамдуулан, КПСС-эй Центральна Комитет, СССР-эй Верховно Соведэй Президиум, СССР-эй Министрнүүдэй Совет Казахстанай болон Росси Федерациин шэнэ газар элдүүрилһэн районуудай совхозуудай хүдэлмэришэдые, колхознигуудые, хүдөө ажахын мэргэжэлтэдые, партийна, соведүүдэй, профсоюзай ба комсомолой эмхинүүдые, шэнэ, боро газар ашаглалгада хабаадаһан бүхы хүнүүдые халуунаар амаршалһан байна. Тиихэдээ богонихон болзорто 42 миллион шахуу шэнэ газар ашаглалгада оруулһан ушар хадаа үйлэдбэрилгын хүсэнүүдые хүгжөөхэ, орон доторхи газарай асари баялигуудые ашаглаха тухай В. И. Лениной заабари бодото дээрэнь бэелүүлһэн хэрэг, социалис байгуулалтын булюу һайн байһанай үнэншэмэ тодо үшөө нэгэ гэршэ гэжэ сэгнээ. Мүн энэмнай ажалай гайхамшагта баатаршалга, бүхы совет арадуудай хамтын хүсэ харуулһан хэрэг мүн гэжэ тоолоод, КПСС-эй XXIV съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлхын түлөө бүри эдэбхитэй, шадосотойгоор тэмсэхые, хүдөө ажахыгаа саашадань хүгжөөхэ хэрэгтэ ехэ амжалтануудые туйлахыень шэнэ газарай районуудай ажалшадта хүсэһэн байна.

Энэ жэлэй мартын 15-да Казахстанай ниислэл Алма-Ата хотодо болоһон баярай суглаан дээрэ КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь нүхэр Л. И. Брежнев үгэ хэлэхэдээ, шэнэ газар ашаглалгын айхабтар ехэ экономическа болон социальна удха шанартай байһые тэмдэглэжэ, мүнөө үе сагта хүдөө ажахые хүгжөөхэ асари ехэ, хойшолуулашагүй асуудалнуудта тогтожо, хүдөөгэй ажалшадай урда тодорхой зорилгонуудые табяа. Гектар бүриһөө абтадаг ургасые дээшэлүүлхэ гээшэ мүнөөдэрэй эгээн шухала зорилго мүн гэжэ тоолоһон байна. Хоёрдохёор, хүдөө ажахые мүнөө үеын индустриальна һуури болгохо хараатайгаар бүхы хүдэлмэрөө ябуулха зорилго табигданхай.

Парти, правительствын халуун амаршалгые, КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежневэй дүлэтэ үгэнүүдые, партиингаа аграрна политикые бүхы совет арад, тэрэ тоодо манай республикын ажалшад нэгэн һанаатайгаар дэмжэжэ, саашадаа хүдөө ажахыгаа хурдан хүгжөөхэ хэрэгтэ бүхы хүсэеэ, мэргэжэл шадабаряа зорюулхэ байһанаа мэдүүлнэ.

Шэнэ, боро газар элдүүрилэн ашаглалгада манайшье республикын ажалшад өөһэдынгөө хубита оруулаа. Үнгэрһэн хорин жэлэй туршада республикын колхоз, совхозуудта 514 мянган гектар шэнэ, боро газар хахалагдаһан байна. Тиигэжэ тарилгын талмай 377 мянган гектараар үргэдхэгдэжэ, колхоз, совхозууд гүрэндөө ороохо ехээр худалдаха, нингынгээ адууһа малда тарня талханай зүйл эдюулхэ, элдэб зүйлэй тэжээл урдынхиһаа нилээд ехээр бэлэдхэхэ аргатай болоһон байха юм.

Үглөөдэр Улаан-Үдэ хотодо шэнэ газар элдүүрилжэ эхилһээр хорин жэлэй алдарта ойдо зорюулагдаһан баярай суглаан болохо. Эндэ шэнэ, боро газар элдүүрилгэдэ хабаадаһан механизаторнууд, мэргэжэлтэд, хүдөө ажахын хүтэлбэрилхы хүдэлмэрилэгшэд, партийна, совет органуудай ажал ябуулагшад сугларжа, хэһэн бүтээһэн юумэеэ эрьен хаража, саашанхи зорилгонууд тухайгаа хөөрэлдэхэ байна.

Манай республика дотор шэнэ газар хахалха хүдэлмэри тиимэ бэлэхэнээр ябуулагдаа гэхын аргагүй. Тэрэ үедэ колхоз, совхозуудта, МТС-үүдтэ механизаторнууд дутамаг байжа, трактор, машинануудые дүүрэн хүсөөрнь хүдэлгэхэнь бэрхэтэй байһан. Эгээн энэ бэрхэшээлтэй сагта хүдэлмэришэн анги, республикын промышленна предприятинууд, эмхи зургаанууд колхоз, совхозуудта ошожо, шэнэ газар элдүүрилхээр, тэндэхи экономико хүгжөөхөөр олон механизаторнуудые, хүдэлмэришэдые, алба хаагшадые эльгээһэн байна. Эдэнэрэй түрүү зэргэдэ коммунистнууд, комсомолшууд ябаа. Мүн олон эдэбхитэд, хүдөө ажахын мэргэжэлтэд колхоз, совхозуудай хүтэлбэрилэгшэдөөр эльгээгдээ һэн.

Шэнэ, боро газар элдүүрилгэдэ оло мянган механизаторнууд, мэргэжэлтэд, хүтэлбэрилэгшэд үнэн сэдьхэлһээ хандажа, ажалай ёһотой баатаршалга харуулаа. Яруунын, Зэдын, Мухар-Шэбэрэй, Хяагтын аймагуудта шэнэ газар хахалхаяа ерэгшэд түрүүшээр майханаар, вагончигууд соо байжа ажаллаһан юм. Тиигэжэ партиин ЦК-гай февраль-мартын (1954 он) Пленумэй шиидхэбэринүүд амжалтатайгаар бэелүүлэгдээ һэн. Энэ ехэ хүдэлмэридэ габшагайгаар хандаһан 3665 механизатор, мэргэжэлтэд, хүтэлбэрилэгшэд «Шэнэ газар ашаглаһанай түлөө» медаляар шагнагдаһан байна. Олон хүнүүд СССР-эй орден, медальнуудта хүртөө.

Үйлэдбэреэ амжалтатайгаар хүгжөөжэ байһан олон совхоз, колхозууд шэнэ газар ашаглаһаар хорин жэлэй ойтой дашарамдуулан, республикын Верховно Соведэй Президиумэй Хүндэлэлэй грамотаар шагнагдаа. Эдэ ажахынуудай тоодо Баргажанай, Бэшүүрэй, «Комсомольский», Ленинэй орденто Борьёогой, «Шергинскэй», Байгалай, Чисаанын, Хяагтын, Саянай, Анаагай, «Октябрьский», Яруунын, Дээдэ-Тайлсын, Кабанскын, «Эрдэм» совхозууд, Мухар-Шэбэрэй аймагай «Знамя Ленина», Сэлэнгын аймагай XX партсъездын нэрэмжэтэ, Улаан-Үдын аймагай «Искра» колхозууд ороно. Хурамхаанай аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхоз РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Хүндэлэлэй грамотада хүртөө. Мүн энэ хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаадаһан 65 механизаторнууд, хүтэлбэрилэгшэд, ветеранууд Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Хүндэлэлэй грамотаар шагнагдаһан, хорёод эдэбхитэдтэ «Буряадай АССР-эй габьяата агроном», «Буряадай АССР-эй габьяата механизатор» гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргэ олгогдоо.

Эдэ түрүүшүүлэй, эдэбхитэдэй дунда Саянай совхозой тракторист Ж. Ш. Ангаев, Дэрээнэй совхозой тракторна оргнгадын бригадир Д-Ц. Бишадаев, Загарайн аймагай XXI партсъездын нэрэмжэтэ колхозой отделениие эрхилэгшэ Б. Ж. Дондуков, Мухар-Шэбэрэй аймагай «Заганский» колхозой механик Г. П. Ревенский болон бусад бии.

Хүдөө ажахые хүгжөөлгэдэ, шэнэ, боро газар ашаглалгада шалгарһан эдэ түрүүшүүлдэ алдар соло!

Республика дотор шэнэ, боро газар элдүүрилэн ашаглаха хэрэгтэ мүнөөшье хүрэтэр ехэ анхарал хандуулагдажа байһаар. Хэрбээ үнгэрэгшэ 1973 ондо республикын колхоз, совхозуудта 36 мянган гектар шэнэ газар хахалагдаһан байгаа һаа, энэ жэлдэ 65 мянган гектар нимэ газар элдүүрилэгдэхээр хараалагданхай.

Шэнэ газар элдүүрилһэнһээ хойшонхи хорин нэгэдэхи хабараа республикымнай механизаторнууд, таряашад, луговодууд угтажа байна. Түсэбтэ табан жэлэй энэ тодорхойлхы, дүрбэдэхи жэлдэ республикын колхоз, совхозуудай урда ехэшье, харюусалгатайшье зорилгонууд табигданхай. Ажахынууд шэнэ газар хахалха даабаряа дүүргэхынгээ хажуугаар, таряалан, сабшалангай гектар бүриһөө урдынхиһаа дээгүүр ургаса абажа, гүрэндэ ороохо таряа болон газар таряалангай бусад продуктнуудые худалдаха табан жэлэй түсэб бэелүүлхэ хэрэгтэ шиидхэхы нэмэри оруулха, нингынгээ адууһа малые элбэг һайн тэжээлээр хангаха гэжэ оролдоно. Тиихын тула уһалагдадаг газараа хүсэдөөр ашаглаха, минеральна болон нютагай үтэгжүүлгээ аша үрэ ехэтэйгээр хэрэглэхэ, таряалангаа зүбөөр хубаарилха, агротехническэ бүхы эрилтэнүүдые нариинаар сахиха байна. 1974 он—баян ургасын жэл болог лэ!

УГТАМЖЫН ТҮСЭБ БЭЕЛҮҮЛЭН

ВЕТЕРАНАЙ ЖЭШЭЭ УРЯАЛНА

Мүрысөөнэй манлайда үүсхэлшэд. *Шэнэ хүдэлмэришые шефтээ абана.* Өөрынгөө арга боломжые гүйсэд хэрэглэхэ.

Улаан-Үдын авиационно заводой коллективэй абаһан угтамжын түсэбэй гол зорилгонь хадаа жэлэй даабариһаа гадуур хэдэн миллион түхэригэй продукци үйлэдбэрилжэ гаргаха, түсэбһөө гадуур хэдэн зуун мянган түхэригэй олзо оршолхо эрмэлзэл болоно. Энэ ехэ зорилгоёо бэелүүлхын түлөө мүрысөөн коллектив бүхэндэ, хүдэлмэришэдэй хүдэлдэг газар бүхэндэ соробхилонхой.

...заводой цехүүд соогуур ...да участогуудай мүрысөөнэй ябаса харуулһан гэрэлдүүлмэл самбар холоһоо харагдаадхиха юм. ...мүрысөөнэй дүнгүүд эндэ ...бүри согсологдоно. ...түрүүлһэн гурбан ...коллективэй дүнгүүдые үргэлжэ ...бүхэндэ улаахан ...толоруулан харуулдаг ... Тэрэшэлэн зарим хүдэлмэришэдэй амжалтанууд ...нүүргээр ниитэдэ мэдүүлнэ гээшэ. Тиихэдэ ...бүхэнэй табан жэлэй ...хойшо ямар жэлэй, ...һарын даабари дүүргэ... байһыень бишыхан ...тугууд элирхэйлнэ.

Фрезеровщик Т. Федоровой, ...таблагша И. Акуловай ...нүүдэй урда хадаатай ...хан тугууд энэ жэлэй ...дахи кварталай эсэстэ ...ной байха юм. Энэн...тайхалтай бэшэ. Эдэнэр ...даабарие болзор... урндшалан дүүргэхэ ...мүрысөө үүсхэһэн түрүү хүдэлмэришэд гээшэ. ...гээ даабари Октябриин революциин 57-дохи ...ой болотор, тиихэдэ ...жэлэй түсэб июлиин ...дүүргэхэбди гэжэ эдэ ... коммунист үгэеэ ...һэн байна.

Механическа цехтэ орохо... Т. Федоровой хүдэлдэг ...ые хэншье һаа заагаад ... Тимофей Изотовичые ...таниха, мэдэхэшье, ...мэргэжэлээрээ шалгараг... гэһэн нэрэ зэргэдэ хүр... түлөө цехэй, заводой, ...заводой конкурснуудта нэгэ... бэшэ түрүүлдэг байһаа..., ниитын эдэбхитэй ажал ...уулгааараа тэрэ ганса ...гарна бэшэ. 20 жэлэй ...тэ Федоров энэ за...до фрезеровщигой һураг... хүдэлжэ эхилээ һэн. ...хүдэлжэ эхилһэн хүндэ ...нүхэдэй туһаламжын ...түрүүшын үедэ ехэ хэрэгтэй ...ые тэрэ өөрынгөө бай...һаа һайн мэдэдэг һэн тү...мүнөө залуушуулые ехэ ...тайгаар шефтээ абадаг юм. Тэрэнэй хүмүүжүүлһэн гушаад шахуу хүдэлмэрилэгшэд энэ заводто хүдэлжэ байна. Этээ мүнөө «Федоровой һургуулиие» албанһаа табигдаһан сэрэгшэ Валерий Филонов гаража байна.

Валерий мүнөө хоёрдохи разрядтай болонхой. Тиигэбэшье багшынгаа заабарие хүндэтэйгөөр хүлеэн абадаг зангаараа. Дүй дүршэлтэй болоһоншье мастернууд урдынхи шэнги Федоровой һургаалые хүндэлдэг гээшэ. Энэ хүн ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ арга ходол бэдэржэ байдаг юм. Бүри энэ жэлдэ технологическа түхеэрэлгэ нарижуулан һайжаруулха урлан нарижуулгын хоёр дурадхал оруулаа. Тэдэнь нилээд ехэ хэмжээнэй экономическа үрэ дүн туйлаха арга олгоо.

Федоровтой жэшэхэдэ, И. Акуловые хабсаралгын цех соо олохонь бэрхэтэй байдаг. Иван Изосимович олон мэргэжэл шудаланхай. Тиимэһээ тэрэниие нарин нягта хабсаралгын хүдэлмэритэй газарта эльгээдэг юм. Нэгэ газарта ходо байжа хүдэлхэ аргагүйһөө боложо, тэрээндэ залуу хүдэлмэришэдые шефтээ абажа һургахань бэрхэтэй хэрэг. Тиигэбэшье заводой коллектив соо Акуловай хүмүүжүүлһэн хүнүүд олон. Тэрэ урлан нарижуулгын хэрэгтэ эдэбхитэй хабаадалсадаг.

Ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхын, табан жэлэй даабарие болзорһоонь урид дүүргэхын түлөө өөрынь арга боломжонуудые элирхэйлхэ үүсхэл гаргаад, тэдэнэй жэшээе дэмжэхыень түрүү хүдэлмэришэд заводойнгоо бүхы ажалшадта жэлэй эхиндэ хандаа һэн. Заводой партийна комитет коммунистнуудай үүсхэл дэмжэжэ, энээниие дэлгэрүүлхэ талаар ехэ хүдэлмэри ябуулаа һэн.

— Бүри түрүүшын хоёр һарада түрүүшүүлэй уряае элдэб мэргэжэлтэй хэдэн зуугаад хүдэлмэришэд дэмжэһэн байна. Тэрэ уряае олон бригаданууд, үйлэдбэриин бүхэли бүлэгүүд һайшаагаа. Энэ мүрысөөндэ предприятиин инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэдэй эдэбхитэйгээр оролсоһониинь ехэ шухала. Нёдондо тэдэнэй оруулһан творческо бүхы хубитань салин хүлһэнэй жэлэй фондын 60 процентһээ дээшээ гараа. Мүнөө заводой мэргэжэлтэд бүри ехэ зорилго тодорхойлоод байна, — гэжэ парткомой секретарь Г. Бондаренко хөөрэнэ.

Арга боломжонуудаа элирхэйлхын түлөө гаргаһан хамтын хүсэн ехэ үрэ дүн харуулна. Жэшээ болгон, Т. Федоровой хүдэлдэг механическа цехые дурдая. Эндэ ямар нэгэн шэнэ юумэн заатагүй үүсхэгдэһэн, бэелүүлэгдэһэн байдаг. Программна хүтэлбэрилгэтэй түрүүшын гидрокопировальна станок һаял ашаглалгада үгтөө һэн. Харин мүнөө иимэ станогууд дүүрэн болоо, квартал бүхэндэ тэрэнэй тоо улам олошорно. Шэтын станок бүтээлгын заводто хэгдэһэн түхеэрэлгэ мүлилгын станогуудта һаяхан тодхогдоо. Тэрэнэй ашаар деталь бүтээхэдэ гаргашалагдадаг хамһабариин сагые хэдэн дахин бага болгохо арга олдоо бшуу. Түмэртэ гурьба гаргаха түхеэрэлгэ шалгалта амжалтатай гаталаа. Тиигэжэ ажалай бүтээсые таби дахин дээшэлүүлхэ арга олдобо. Иимэ шэнэ юумэнүүд участок бүхэндэ, мастерска бүлэг бүхэндэ ушаржал байдаг.

Хүдэлмэришэдэй хүдэлдэг газарые техническэ талаар шэнэдхэн зэбсэгжүүлгэ, новаторнуудай творческо үүсхэлнүүдые үргэнөөр нэбтэрүүлэн дэлгэрүүлгэ үдэрһөө үдэртэ ехэ үрэ дүн туйлаха, угтамжын түсэб амжалтатайгаар дүүргэхэ арга заводой коллективтэ олгоно.

А. СОКОЛОВ,
(«Правдын» корр.).

Улаан-Үдэ хото.

«Правда» газетын 1974 оной мартын 22-ой номерһоо абтаба.

ОЛОНОЙ ХҮСӨӨР ТУЙЛАГДАА һЭН

Хорин жэлэй урда тээ Мухар-Шэбэрэй, Хяагтын аймагуудта машинно-тракторна станцинуудай директорнүүдээр хүдэлжэ байһан, шэнэ, боро газар элдүүрилэн ашаглаха хүдэлмэри эмхидхэлсэһэн Лыгден Цыренович Цыренов Бадма Нимаевич Нимаев хоёрой һаяхан уулзаад, хөөрэлдэжэ һуухадань энэ зураг буулгагдаа. Хүдөө ажахыда бүхы наһаараа хүдэлһэн, шэнэ газар ашаглалгада эдэбхитэйгээр хабаадаһан эдэ хоёр ветеран 1974 оной мартын 18-да Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Хүндэлэлэй грамотаар шагнагдаһан байна. Эдэнэрэй үбсүүн дээрэхи орден, медальнуудай дунда «Шэнэ газар элдүүрилһэнэй түлөө» медаль харанабди.

Шэнэ, боро газар элдүүрилэн ашаглаһаар 20 жэлэй ойтой дашарамдуулан, эдэ хоёр хүндэтэ нүхэдтэ хандажа, энэ ехэ хүдэлмэри тухай һанажа, бодожо ябаһанаа хөөрэжэ үгэхыень гуйһан байнабди.

Л. Ц. ЦЫРЕНОВ:

— Тэрэ 1954 ондо би Суулгын МТС-эй директорээр хүдэлжэ байгаа һэм. Февраль—март һарада болоһон КПСС-эй ЦК-гай Пленум шэнэ, боро газар элдүүлихэ тухай тогтоол абажа, орон доторнай, тэрэ тоодо манай республикада, Мухар-Шэбэртэ ехэ хүдэлмэри хэгдэжэ захалаа бэлэй.

Зандинай «Комсомолец» колхоздо 600-гаад гектар хүрьһэ һайнтай газар хахалагдажа, тэрэ хабартаа таригдаа һэн. Эндэ шэнэ газар элдүүрилхэеэ Жэрэмэй МТС-эй Петр Добрынинай бригада ерэһэн юм. Бригададань хоёр «С-80», гурбан СТЗ-НАТИ байһан. Хамта 12 механизатор иишэ ерээ бэлэй. Тэдэнэр вагончигууд соо байжа ажаллаа. Хожомоо гэр бүлэнэрөө асаржа, Суулгада нютагжаһан байха. Энэ бригадада Григорий Грудинин, Иван Булдатов болон бусад бэрхэ механизаторнууд ажаллаа.

Мүн Хашы нютагай Кировэй нэрэмжэтэ, Алташын-Адагай «Илалта» колхозуудта 200—300 гектар шэнэ газар хахалагдаа. Хожомоо энэ хүдэлмэри үргэлжэлүүлэгдэжэ, Хёлгын захаархи ургаса багатай сабшалан хахалагдажа, кукуруза таригдаад, айхабтар баян ургаса абтажа, манай механизаторнууд Дамба Жанаев, Николай Кондратюков гэгшэд аймаг, республика доторoo суурхаа һэн.

Б. Н. НИМАЕВ:

— Шэнэ газарай түлэг хахалагдажа байха үедэ би Хяагтын МТС-эй директор байһан хүм. Бүрдэн, Сольпадь, Десятниково, Царам, Ехэ-Нуга, Харьяаста гэхэ мэтэ нютагуудта шэнэ газар ехэ хахалагдажа, оροоһо таряан, зелёнко ехээр абтадаг болоһон юм. Энэ ехэ хүдэлмэридэ МТС-эй механизаторнууд Владимир, Петр Чернояровтан, Виктор Немчинов, Михей Баннов, Архип Григорьев, Буда Цоктоев болон бусад эсэхэ сусахые мэдэнгүйгөөр ябаа. Маанадта туһалхаяа Зэдын вольфрам-молибденэй комбинадһаа 30 механизатор ерээ һэн.

Шэнэ газар хахалжа, оροоһо таряа, малай тэжээл эрид ехээр абадаг болоһоной ашаар лэ колхозуудай хони мал олошоржо, мал ажалай продукци хараата дээшэлһэн байгаа.

Хорин жэлэй үнгэрөөд байхада, маанадай хэһэн ажалые тэмдэглэжэ, республикын Верховно Соведэй Хүндэлэлэй грамота олгоһондонь ехэ баяртай байһанаа эдэнэр мэдүүлээ.

Б. ГЫЛЫКОВ,
манай тусхай корр.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: (зүүн гарһаа): Л. Ц. Цыренов, Б. Н. Нимаев.

С. ЦЫДЫПОВЭЙ фото.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

СССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ҺУНГАЛТА ҮНГЭРГЭХЭ ТУХАЙ

СССР-эй наймадахи зарлалай Верховно Соведэй эрхэ түлөөлэлгын дүүрэхээ байһантай дашарамдуулан, СССР-эй Конституциин (Үндэһэн хуулиин) 54-дэхи статьягай үндэһөөр СССР-эй Верховно Соведэй Президиум иигэжэ **тогтообо:**

СССР-эй Верховно Соведэй һунгалтые 1974 оной июниин 16-да, воскресенидэ үнгэргэхэ.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Н. ПОДГОРНЫЙ.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь М. ГЕОРГАДЗЕ.

Москва, Кремль.
1974 оной мартын 22.

А. Н. КОСЫГИН Японой хэрэг ябуулгын түлөөлэгшэдтэй хөөрэлдэбэ

СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ А. Н. Косыгин мартын 22-то Кремль соо экономическа харилсаанай талаар япон-совет комитедэй хүтэлбэрилэгшэд: Японой экономическа организациин федерациин президент К. Уэмура, Японой худалдаа наймаанай-промышленна палатын президент С. Нагано, тэрэшэлэн Японой экономическа организацинуудай федерациин директорэй ахалагша хүтэлбэрилэгшэ Р. Котоо гэгшэдтэй хөөрэлдэбэ.

Хани ёһоной оршон байдалда үнгэрһэн хөөрэлдөөнэй үедэ зүүн районуудай арадай ажахые хүгжөөхэ түсэбүүдэй Советскэ Союзда зохёогдожо байһантай дашарамдуулан, Советскэ Союз Япон хоёрой хоорондохи экономическа харилсаануудые үргэдхэхэ талаар асуудалнууд зүбшэн хэлсэгдээ.

Хөөрэлдөөнэй үедэ СССР-эй гадаадын худалдаа наймаанай министрэй нэгэдэхи орлогшо И. Ф. Семичастнов, СССР-эй МИД-эй Алас-Дурнын таһагые даагша И. Ф. Шпедько байлсаба.

Японой СССР-тэ байдаг элшэн сайд А. Сигемицу хөөрэлдөөндэ хабаадалсаа.

(ТАСС).

НОРВЕГИИН ПРЕМЬЕР-МИНИСТР ТАШКЕНТДЭ

ТАШКЕНТ, мартын 22. (ТАСС). Норвегиин премьер-министр Трюгве Браттели гэгшэ мүнөөдэр Узбегэй ССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Н. Д. Худайбердыевтэй айлшан ёһоор уулзаба. Хани халуун оршон байдалда үнгэрһэн хөөрэлдөөнэй үедэ үндэр тушаалта айлшан Узбекистанай ажалшадай ажахы болон соёл культурадаа туйлаһан амжалтануудтай танилсаа.

Трюгве Браттели хүндэтэ уулзалгын түлөө баяр баясхалан хүргөө. Узбекистан ерэжэ ошохо уряалыень тэрэ ехэ баяртайгаар хүлеэн абаһан тухайгаа тэмдэглэбэ. Норвегиин премьер-министр Узбекистанай арадта шэнэ амжалта туйлахыень хүсөө.

Энэ үдэр премьер-министр, тэрээнтэй суг ябалсаһан хүнүүд город соогуур ябажа хараһан, шэнэ барилганuудай районуудта ошоһон байна. Республикын арадай ажахын туйлалтануудые харуулһан выставкэ дээрэ айлшад промышленность болон хүдөө ажахын элдэб һалбаринуудые хүгжөөлгэдэ Узбекистанай туйлаһан амжалтануудтай танилсаа.

БурАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

НҮХЭР Г. Ф. СИНИЦЫНДЭ БУРЯАДАЙ АССР-эй КУЛЬТУРЫН ГАБЬЯАТА АЖАЛ ЯБУУЛАГША ГЭҺЭН ХҮНДЭТЭ НЭРЭ ЗЭРГЭ ОЛГОХО ТУХАЙ

Культурын талаар габьяатай байһанайнь түлөө Буряадай гүрэнэй Ленинэй орденто оперо болон баледэй театрай главна инженер **Синицын** Георгий Федоровичто **Буряадай АССР-эй культурын габьяата ажал ябуулагша** гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргэ олгохо.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Б. СЕМЕНОВ.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь В. ДУБРОВСКИЙ.

Улаан-Үдэ, Соведүүдэй байшан.
1974 оной мартын 18.

БурАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

НҮХЭР В. И. ШЕВЧЕНКЫЕ БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ ХҮНДЭЛЭЛЭЙ ГРАМОТААР ШАГНАХА ТУХАЙ

Республикын партийна, профсоюзай ба ажахын эмхи зургаануудта үни удаан саг соо аша үрэ ехэтэйгээр хүдэлһэнэйнь түлөө, түрэһөөр 60 наһа гүйсэһэнтэйнь дашарамдуулан, Зүүн-Сибириин түмэр замай Улаан-Үдын отделениин ахалагша инженер **Шевченко** Владимир Илларионовичые Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй **Хүндэлэлэй грамотаар** шагнаха.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Б. СЕМЕНОВ.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь В. ДУБРОВСКИЙ.

Улаан-Үдэ, Соведүүдэй байшан.
1974 оной мартын 18.

КПСС-эй Центральна Комитедһээ, СССР-эй Верховно Соведэй Президиум ба СССР-эй Министрнүүдэй Соведһээ

КПСС-эй ЦК-гай гэшүүн, СССР-эй Верховно Соведэй депутат, Социалис Ажалай Герой, Гүрэнэй шангуудай лауреат, СССР-эй радиопромышленностиин министр **Валерий Дмитриевич Калмыков** хүндөөр үбшэлһэнэйнгөө удаа 1974 оной мартын 22-то 66-дахи жэлдээ наһа бараба гэжэ КПСС-эй Центральна Комитет, СССР-эй Верховно Соведэй Президиум ба СССР-эй Министрнүүдэй Совет гүнзэгы шаналалтайгаар мэдүүлнэ.

КПСС-эй ЦЕНТРАЛЬНА КОМИТЕТ | **СССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМ** | **СССР-эй МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕТ**

ШЭНЭ ГАЗАР ХАХАЛҺААР 20 ЖЭЛ

514.000 ГЕКТАР АШАГЛАГДАА

РЕСПУБЛИКЫМНАЙ КОЛХОЗ, СОВХОЗУУД ОРООҺО ТАРЯ, МАЛАЙ ПРОДУКЦИ ХЭДЭ ДАХИН ЕХЭЭР АБАДАГ БОЛ

Хүн түрэлтэнэй гэгээн гэрэлтэ ерээдүй тээшэ шэнэ зам нээжэ ябахадаа совет арад түүхын литэдэ нилээд олон гайхамшагта баатарлиг хэрэгүүдые шэрээһэн байха юм. Эдэ габьяата хэрэгүүдэй нэгэниинь — богонихон болзорто хэдэн арбаад миллион шэнэ, боро газар элдүүрилэн ашаглаһан хэрэг болоно. Коммунис партиин хүтэлбэреэр совет арадай бэелүүлһэн асари ехэ энэ «добтолгын» эхилһээр хорин жэлэй ойе совет арад эдэ үдэрнүүдтэ тэмдэглэжэ байна.

Үргэн ехэ хэмжээнэй шэнэ, боро газар имагтал совет арадай аша туһада хахалагдаһан байха юм. КПСС-эй ЦК-гай февраль-мартын (1954 он) Пленумэй шиидхэбэринүүд ороной зүүн талада шэнэ, боро газар ашаглаха хэрэгтэ эхи табижа үгөө һэн.

Шэнэ, боро газар ашаглалгада манай ороной бүхы арад зон хабаадаһан, энэмнай бүхы үндэһэ яһатанай ёһотойл интернациональна хэрэг болоо һэм шуу. Аха дүү бүхы республиканууднаа 500 мянга шахуу хүнүүд шэнэ газар хахалхаяа һайн дураараа ошоһон байгаа.

Казахстанай, Волго шадарай, Ураалай, Баруун ба Зүүн Сибириин районуудта 42 миллион шахуу гектар шэнэ, боро газар хахалагдаһан юм.

Арадай ажахын иимэ асари ехэ зорилгонуудые шиидхэхэ хүсэн гансал агууехэ совет арадта бии байгаа. Энэмнай Совет ороной байгуулалтын, гүрэн түрын булюу һайн байһанай, коммунис партиин, тэрэнэй Ленинскэ Центральна Комитедэй сэсэн мэргэн политикын бодото гэршэ болоно үгэнэ.

ПАРТИИН УДАРИДАЛГААР

Энэ бүгэдэ арадай зорилгонуудые шиидхэлгэдэ манайшье Буряадай АССР-эй ажалшад тэдэ жэлнүүдтэ өөһэдынгөө хубита оруулһан байгаа.

КПСС-эй ЦК-гай февраль-мартын (1954 он) Пленумэй шиидхэбэрииe бэелүүлэн, манай областной партийна организаци шэнэ газар хахалжа, тарилгаяа үргэдхэхэ, ороохо таряа ехээр абадаг, малай тэжээл ехээр бэлэдхэдэг боложо, хүдөө ажахынгаа үйлэдбэрииe, илангаяа тэрэнэй гол һалбари болохо мал ажалаа түргэнөөр хүгжөөхэ гэжэ шиидэһэн юм.

Шэнэ газар ашаглаха хүдэлмэри манай республика дотор дайнай һүүлээрхи бүхы жэлнүүдтэ ябуулагдаһан, саашадаа үргэлжэлүүлэгдэжэ, мүнөөшье энэ хэрэг анхаралда байһаар гэжэ тэмдэглэхэ хэрэгтэй.

1954 онһоо 1973 он хүрэтэр гэхэ гү, али 20 жэлэй туршада манай республика дотор 514 мянган гектар шэнэ газар хахалагдаһан байна. Энэ хүдэлмэри 1954 ондо үргэн дэлисэтэйгээр ябуулагдажа, бүхыдөө 126 мянган гектар элдүүрилэгдээ һэн. Удаадахи жэлдэнь 46.200 гектар, 1958 ондо—51,5 мянган гектар, 1961 ондо 25 мянган гектар, 1963 ондо—32,6 гектар, 1973 ондо 36 мянган гектар шэнэ, боро газар хахалагдаһан байха юм. **Энэ шухала зорилгые шиидхэлгэдэ Яруунын аймагай ажалшад хубитаяа эгээл ехээр оруулаа. Тэдэнэр 20 жэлэй туршада 89 мянган гектар шэнэ газар ашаглалгада оруулаа. Зэдын аймагта 81 мянган гектар, Мухар-Шэбэртэ — 46 мянган гектар, Хяагтада —34 мянган гектар, Сэлэнгэдэ — 38 мянган гектар, Хоридо — 29 мянган гектар, Бэшүүрэй аймагта — 28 мянган гектар, Хэжэнгэдэ—28 мянган гектар. Улаан-Үдын аймагта — 23 мянган гектар, Хурамхаанда — 22 мянган гектар. Баргажанда — 21 мянган гектар, Загарайн аймагта— 21 мянган гектар шэнэ газар элдүүрилэгдэһэн жэшээтэй.**

Шэнэ газар элдүүрилһэнэй ашаар республикын бүхы ажахынуудта **хахалагдадаг газарай хэмжээн 645,6 мянган гектарһаа (1953 он) 998 мянган гектар (1973 он) хүрэтэр үргэдхэгдөө һэн.** Тиигэжэ һүүлэй 20 жэлэй туршада тарилгын талмай 377 мянган гектараар үргэдхэгдэһэн байна.

Эндэ хахалагдадаг газарай үргэдхэгдэһэн хэмжээн ашаглалгада оруулагдаһан шэнэ газарай хэмжээнтэй мүргэлдэнэгүй гэжэ уридшалан хэлэхэ хэрэгтэй. Юуб гэхэдэ, шэнэ газар ехээр элдүүрилхэ үедэ алдуу эндүү гараһан, дутагдалнууд ушарһан байгаа бшуу. Зарим газарта элдүүрилэгдэхэ шэнэ газар һайса шэнжэлэгдэнгүйгөөр хахалагдашаһан байха юм. Тиимэһээ тэрэ газарые хожомоо элдүүрилхэеэ болихо баатай бологдоо һэн.

Зүгөөр республикын хүдөө ажахые саашадань хүгжөөлгэдэ шэнэ газар хахалганай айхабтар ехэ аша туһатай байһаниинь ямаршье һэжэггүй.

Тэрэ үедэ республикын колхоз, совхозуудай урда айхабтар ехэ зорилгонууд табигдаад байһан юм. Юуб гэхэдэ, колхоз, совхозуудай үйлэдбэриин гол һалбари болохо мал ажалые, тэрэ тоодо түрүүшын ээлжээндэ хонин ажалые түргөөр хүгжөөхэ хэрэгтэй байгаа. Энэ зорилгые шиидхээгүй сагтаа колхоз, совхозуудаа эмхидхэлэй-ажахын талаар түргэнөөр бэхижүүлхэнь, колхознигуудай болон совхозуудай хүдэлмэришэдэй ажана байдалые һайжаруулхань бэрхэтэй һэн. Тиимэһээ шэнэ газар ашаглажа тарилгын талмай үргэдхэхэдөө түбхын түрүүндэ адууһа малаа таряа талханай зүйлөөр, тэжээлэй бусад ургамалнуудаар хангаха, хүдөөгэй ажалшадые эдеэ хоолой ороохотой болгохо зорилго табигдаһан байгаа.

Энээниие таряалангай хубаарилга дээрэһээ элеэр хаража болохо байна. 1954 онһоо урда тээ республикын ажахынууд таряалан дээрэ тэжээлэй ургамалнуудые биратай таридаггүй байгаа.

ТЭЖЭЭЛЭЙ УРГАМАЛНУУД ЕХЭЭР ТАРИГДАНА

Жэшээнь, тэрэ үедэ тарилгын талмайн 82 процентые ороохото ургамалнууд эзэлжэ байгаа. Тэжээлэй ургамалнууд, тэрэ тоодо олон жэлэй ногооной тарилга оройдоо 8 процентыень эзэлжэ байһан юм. Шэнэ газар хахалхадаа ороохото ургамалнуудай тарилгые үргэдхэлсэжэ байгаад, тарилгын ехэхэн хубинь мал ажалай эрилтэдэ зорюулагдаа һэн. **Мүнөө үедэ бүхы тарилгын 60 процентыень ороохото ургамалнууд, 37 процентыень тэжээлэй ургамалнууд эзэлнэ.** Эдэ жэлнүүдтэ урдань үзэгдөөгүй тэжээлэй шэнэ ургамалнууд: силосэй ногоо үгэхэ кукуруза, тэжээлэй корнеплодууд (куузику), горох, олон жэлэй ногоонууд таригдадаг болоо.

Хэрбээ 1949—1953 онуудта республика дотор жэлдээ дунда зэргээр 198 мянган тонно ороохо таряан абтаһан байгаа һаа, 1969—1973 онуудта тэрэ 428 мянган тоннодо хүрөө гэхэ гү, али 2,1 дахин ехэ болоһон байна.

1973 ондо республика дотор силостэ орохо, малда ногоон зандань эдюулхэ 701 мянган тонно ногоон хуряагдажа абтаа гэхэ гү, али энэнь 1953 онойхиһоо 28 дахин ехэ болоно. Энэ үедэ тэжээлэй корнеплодууд 9 дахин, олон жэлэй ногооной үбһэн 9 дахин, зелёнко 1,5 дахин ехэ абтадаг болоо.

АДУУҺА МАЛ ОЛОШОРОО, АШАГ ШЭМЭНЬ ДЭЭШЭЛЭЭ

Эдэ бүгэдын ашаар ажахынууд гүрэндөө газар таряалангай продуктнуудые ехээр худалдадаг боложо, адууһа малдаа тэжээл нилээд ехээр бэлэдхэдэг болоо гээшэ.

Ороохо таряа ехээр абадаг болоһоной, таряалан дээрэһээ тэжээл горитой бэлэдхэжэ эхилһэнэй ашаар бүхы ажахынуудта, илангаяа колхоз болон совхозуудта адууһа малай тоо толгой жэлһээ жэл бүри олошоржо байгаа. **Жэшээнь, 1953 онтой сасуулхада, энэ жэлэй эхиндэ колхоз болон совхозуудта үхэрэй тоо 1,4 дахин, тэрэ тоодо үнеэдэй тоо 1,6 дахин, хони, ямаад—2,1, гахай—3,2 дахин, шубууд—4,5 дахин олошороод байна.**

Тэжээл элбэгээр бэлэдхэгдэдэг болоходо гансахан адууһа малай тоо толгой олошороо бэшэ, харин тэрэнэй ашаг шэмэнь дээшэлһэн байха юм. **1953 ондо колхоз, совхозуудай үнеэн бүриһөө 550 килограмм һүн һаагдаһан, хонин бүриһөө 1,8 килограмм ноохон хайшалагдаһан байгаа. Харин 1973 ондо республикын колхоз, совхозуудай үнеэн бүриһөө 1713 килограмм һүн һаагдаа, хонин бүриһөө 2,7 ноохон хайшалагдаа.**

Шэнэ газар хахалжа, тарилгын талмайе үргэдхэһэнэй айхабтар ехэ аша үрэнь мал ажалай гол продуктнуудые ехээр абадаг болоһоноор гэршэлэгдэнэ. **1953 онойхитой сасуулхада, 1973 ондо колхоз болон совхозуудта 2,6 дахин ехэ мяхан, 3,5 дахин ехэ һүн, 3,4 дахин ехэ ноохон, 16 дахин олон үндэгэн абтаһан байха юм.**

Газар таряалангай хүгжөөгдэһэнэй үшөө нэгэ шухала дүнгынь юун бэ гэхэдэ, республикымнай ажалшад мал ажалай продуктнуудые абаха, бэлэдхэхэ талаар бүхэсоюзна жасада хубитаяа ехээр оруулдаг болоо. **Республикын бүхы ажахынууд 1953 ондо 18,5 мянган тонно (амидын шэгнүүрээр) мяха гүрэндэ тушааһан байбал, 1973 ондо тэрэнээ 60,4 мянган тоннодо хүргөө, һү 30,9 мянган тонно худалдаһан байбал, тэрэнээ 120,7 мянган тоннодо хүргэжэ шадаа. Ноохон (зачетно шэгнүүрээр) 1357 тоннохоо нёдондо 6387 тоннодо хүргэгдөө.** Эдэ тоо, баримтанууд хадаа шэнэ газар ашаглаха хэрэгтэ республикын ажалшадай гаргаһан ажалай габьяагай, партийна, Советскэ, профсоюзна болон комсомолой организацинуудай айхабтар ехэ эмхидхэлэй болон политическэ хүдэлмэриин аша үрэ гэжэ тоологдохо зэргэтэй.

Республикын аймагуудай хүдөө ажахын хүгжэлтые хаража үзэхэдэ, үнгэрһэн 20 жэлэй туршада шэнэ газар ехээр ашаглажа, ороохо таряа, тэжээл ехээр абадаг болоһон аймагуудай экономико горитой бэхижүүлэгдэһэн байха юм.

Энэ талаар нэгэ хэды тоо, баримта харуулая. **1953 онойхитой сасуулхада, үнгэрһэн 1973 ондо Яруунын, Мухар-Шэбэрэй, Хоринн, Бэшүүрэй, Кабанскын, Загарайн болон бусад зарим аймагуудай ажахынуудта үхэрэй тоо 1,5—2 дахин олон болоо. Мухар-Шэбэрэй, Яруунын, Зэдын, Сэлэнгын, Хяагтын, Бэшүүрэй, Хэжэнгын, Хурамхаанай, Баргажанай болон Улаан-Үдын аймагуудта хонидой тоо 2—3 дахин олон болоһон байна.** Республикын хэдэ хэдэн аймагта гахайн, шубуунай тоо нилээд олошорһон байха юм.

Эдэ жэлнүүдтэ Мухар-Шэбэрэй, Хяагтын, Бэшүүрэй болон Түнхэнэй аймагуудта 3 дахин, тэрэнһээшье ехэ мяхан абтадаг болоо. Яруунын, Зэдын, Улаан-Үдын, Захааминай болон Прибайкалиин аймагуудта 2, тэрэнһээшье ехэ мяхан абтана.

Республикын бүхы аймагуудта һү һаали эрид дээшэлээ. **Яруунын, Зэдын, Мухар-Шэбэрэй, Бэшүүрэй, Түнхэнэй, Прибайкалиин болон Улаан-Үдын аймагуудта һү һаали 4 дахин, тэрэнһээшье ехээр дээшэлээ. Хяагтын, Мухар-Шэбэрэй, Зэдын, Сэлэнгын, Яруунын, Бэшүүрэй, Хурамхаанай, Улаан-Үдын аймагуудта 3,5 дахин, тэрэнһээ ехэ ноохон абтадаг болонхой.**

Тарилгын талмайе үргэдхэхэдэ, хүдөө ажахын бүхы үйлэдбэри яажа хүгжөөгдэнэб гэжэ республикын зарим ажахынуудай жэшээ дээрэһээ илангаяа элеэр харагдана.

1959 ондо Яруунын аймагай «Коминтерн» гэжэ бишыхан колхозой һуурида «Комсомольский» совхоз эмхидхэгдээ һэн. Совхозой байгуулагдаһан түрүүшын үдэрһөө шэнэ газар ехээр хахалагдажа захалаа. **Бүхыдөө 10 мянган гектар шэнэ газар элдүүрилэгдэжэ, 14 жэлэй туршада тарилгын талмай 10 дахинһаа ехээр үргэдхэгдөө һэн. Совхозой эмхидхэгдэхэ үедэ эндэ оройдоо 1400 үхэртэй байгаа һаа, мүнөө тэдэнь 5500 толгойдо хүрөө. Тэрэ үедэ совхоз гүрэндөө миил 862 центнер мяха, 1800 центнер һү худалдаһан байгаа һаа, нёдондо 4230 центнер мяхан, 5080 центнер һүн тушаагдаһан байха юм.**

Сэлэнгын аймагай XX партсъездын нэрэмжэтэ колхоздо энэ үедэ 9 мянган гектар шэнэ, боро газар ашаглагдажа, тарилгын талмай 4 дахин үргэдхэгдэжэ, 1973 ондо 10 мянган гектарта хүргэгдөө. Энээнэй ашаар энэ колхоз 1950—1954 онуудта жэлдээ дунда зэргээр 8800 центнер таряа хуряажа абаһан байгаа һаа, 1969—1973 онуудта жэлдээ 60 мянган центнер ороохо абажа, малдаа нилээд ехэ тэжээл бэлэдхэһэн байха юм. Тиигэжэ шэнэ газар ашаглаһанай эсэстэ энэ колхозой эбэртэ бодо малай тоо 1,5 дахин, хонидынь 3 дахин олошороо. Ороохо таряа, тэжээл ехээр абадаг болоһоной эсэстэ колхозой мүнгэн олзо оршо 20 жэлэй туршада 10 дахин ехэ боложо, колхозой гол фонднууд 24 дахин ургажа, 1973 ондо 4836 мянган түхэригтэ хүрөө.

Мухар-Шэбэрэй аймагай «Знамя Ленина» колхоз шэнэ газар элдүүрилһэнэй ашаар ороохо таряа 2 дахин ехээр абадаг болоо, хонидойнгоо тоо 6 дахин олошоруулжа, 33,5 мянган толгойдо хүргөө. Хурамхаанай аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхоз энэ үедэ ороохо таряа 3 дахин, хонидой тоо 3 дахин, бусад малай тоо нилээд олошоруулжа, мүнгэн олзо оршоёо 11 дахин дээшэлүүлһэн, гол фондоёо 5800 мянган түхэригтэ хүргэжэ шадаа. Энэл даа шэнэ газарай шэди. «Ороохо таряан — баялигай эхин» гэжэ арад зоной дунда дэмы хэлсэдэггүй. Эндэ иимэ амжалта туйлаһан бүхы колхоз болон совхозуудые харуулха аргагүй байна. Зүгөөр шэнэ газар элдүүрилһэн республикын ажахынууд бүхыдөө тооной ороохо таряа, хартаабха, овощ, мяха, һү, нооһо, үндэгэ ехээр абадаг боложо, мүнгэн олзо оршоёо дээшэлүүлһэн байха юм.

ХҮДЭЛМЭРИШЭН АНГИИН ТУҺАЛАМЖА ЕХЭ

Шэнэ, боро газар нимэ ехээр ашаглаха гээшэ гансахан хүдөөгэй ажалшадай хэрэг бэшэ, мүн республикын бүхы ажалшадай хэрэг болоһон байна. Партиингаа уряада харюу болгон, республикын промышленна предприятинуудай хүдэлмэришэд шэнэ газар ашаглаха хэрэгтэнь республикын колхоз, совхозуудта ехэ туһа хүргэһэн, хото городуудай, хүдэлмэришэдэй тосхонуудай хэдэн зуун ажалшад шэнэ газар ашаглахаяа, хэтэдээ тэндэ ажаһуухаяа ошоһон байха юм. Энэ шухала хэрэгтэ коммунистнууд болон комсомолшууд үльгэр жэшээ харуулаа.

Үнгэрһэн жэлнүүдтэ хүдөө ажахын продуктнуудай ургалта гансахан тарилгын талмайе үргэдхэһэнэй ашаар туйлагдаа бэшэ, мүн хүдөө ажахын үйлэдбэрииe ашаг үрэтэйгөөр эрхилхэ, таряалан, сабшалангай ургаса дээшэлүүлхэ, малай ашаг шэмэ ехэ болгохо талаар хэгдэһэн хүдэлмэриин аша үрэ мүн.

Манай Коммунис парти, Совет гүрэн түүхын бүхы шатануудта хүдөө ажахые хүгжөөхэ хэрэгтэ анхарал ехээр табижа, тэрэнэй материально-техническэ һуурииe бэхижүүлхэ хэрэгтэ һаналаа ходо табина.

Республикын хүдөө ажахыда трактор, комайн, автомашина болон хүдөө ажахын бусад техникэ, минеральна үтэгжүүлгэ олоор, ехээр үгтэнэ, жэлһээ жэл бүри мелиоративна хүдэлмэриин хэмжээн ургана, хүдөө ажахы хүгжөөлгэдэ мүнгэ зөөри ехээр һомологдоно. Энээнэй ашаар колхоз болон совхозууд шэнэ газараа, мүн урдань хахалагдажа байһан газараа ашаг үрэ ехэтэйгээр хэрэглэхэ, ургасыень дээшэлүүлхэ, сабшалан, бэлшээрииe ургаса ехэтэй болгохо зохид эрхэ байдал бии болонхой.

Энэ талаар хэдэн тоо харуулая. **Республикын хүдөө ажахыда бии байгаа техникын хүсэн 1954 ондо 300 мянган мориной хүсэтэй байгаа һаа, 1974 ондо 1353 мянган мориной хүсэндэ хүргэгдөө гэхэ гү, али 4,5 дахин дээшэлээ. Тэрэ тоодо бүхы түхэлэй тракторнуудай мотоорой хүсэн 4,4 дахин, комбайнуудай мотоорой хүсэн —5,2 дахин, автомашинануудай хүсэн 4 дахин ехэ болоо.** Энэ үедэ хүдөөгэй һуурин тосхонууд бүхыдөө электрын элшэ хүсөөр хангагдажа, мал ажалай олон хүндэ хүдэлмэри оньһожоруулагдажа байнхай.

Республикын хүдөө ажахые хүгжөөлгэдэ 20 жэлэй туршада аяар 817 миллион түхэриг, тэрэ тоодо колхозуудай 300 шахуу миллион түхэриг гаргашалагдаһан байна. Гансахан мелиоративна барилгын хүдэлмэридэ 1961 онһоо 1973 он хүрэтэр 58 миллион түхэриг гаргашалагдаа. **Хэрбээ 1950 — 1954 онуудта республикын хүдөө ажахы жэлдээ нэгэ мянган тонно минеральна үтэгжүүлгэ абадаг байгаа һаа, гансахан 1973 ондо 231 мянган тонно минеральна үтэгжүүлгэ абтаа.**

«Восточные Саяны» колхоз (Түнхэнэй аймаг). Уһалууриин ханаабуудые татажа ябаһан хүсэтэ «талын хүлэгүүд».

Л. ИРИНЦЕЕВЭЙ фото.

АЖАХЫНУУДАЙ ЭКОНОМИКО БЭХИЖЭЭ

Хүдөө ажахые хүгжөөлгэдэ КПСС-эй ЦК-гай мартын (1965 он) Пленумэй шиидхэбэри ехэ үүргэ дүүргээ. Энээнэй ёһоор эмхидхэлэй болон экономическа ехэ хэмжээнүүд бэелүүлэгдэжэ, хүдөөгэй ажалшадые хэһэн ажалайнь зэргээр материальна талаар урмашуулха ехэ юумэн хэгдээ.

Эдэ бүхы хэмжээнүүд республикын колхоз болон совхозуудай үйлэдбэриин ашаг үрые дээшэлүүлгэдэ ехээр нүлөөлһэн байна.

Энэ талаар олон жэшээнүүдые харуулжа болохо. **Кабанскын аймагта онсо тогтохоор.** Энэ аймагай ажахынууд 20 жэлэй туршада оройдоо 16 мянган гектар шэнэ газар ашаглаа, гол түлэб ой модо сэбэрлэжэ, хахалһан байна. Тиигэбэшье хүдөө ажахын продукци ехээр абаха талаар горитой амжалта туйлаа. **Жэшээнь, 1953 онойхитой сасуулхада, 1973 ондо гүрэндэ мяха худалдалга 8,2 дахин дээшэлээ гэхэ гү, али жэлдээ мяха абалга ба худалдалга дунда зэргээр 40 гаран процент нэмэһэн байха юм. Мүн энэ үедэ һүн таба дахин, үндэгэн 53 дахин ехээр тушаагдадаг болоо.**

Энэ аймагай Кабанскын совхоз һүүлэй 13 жэлдэ мяха абалгаяа 5 дахин, тэрэ тоодо шубуунай мяха 19,5 дахин, һү 2,2 дахин ехэ абадаг болоо.

Эдэ жэшээнүүд юу харуулнаб гэхэдэ, республикын колхоз болон совхозуудта хүдөө ажахын продукци ехээр абадаг болохо талаар хэрэглэгдээгүй арга боломжонуудай яһала бии байһыень гэршэлнэ.

Энэ жэлэй февраль һарада боложо үнгэрһэн областной партийна конференци шэнэ газар ашаглаха талаар хүдөөгэй ажалшадай урда шэнэ зорилго табяа. **1974 ондо 58 мянган гектар шэнэ, боро газар хахалагдахаар хараалагданхай.**

КПСС-эй XXIV съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлхын, юһэдэхи табан жэлэй түсэбые дүүргэхын түлөө республикын партийна болон Советскэ органууд, бүхы ажалшад тэмсэжэ байха зуураа, колхоз болон совхозуудай ниитын үйлэдбэрииe ашаг үрэ ехэтэй болгохо талаар мүнөө үедэ тодорхой зорилгонуудые шиидхэжэ байнхай.

КПСС-эй ЦК-гай декабриин (1973 он) Пленумэй шиидхэбэринүүд, байгша оной мартын 15-да Алма-Ата хотодо болоһон баярай суглаан дээрэ КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь нүхэр Л. И. Брежневэй хэлэһэн үгэнүүд хүдөө ажахын үйлэдбэрииe хүгжөөхэ ехэ арга боломжонуудай бии байһые, мүн хүдөө ажахые хүгжөөхэ саашанхи гол харгы замые заажа үгэбэ. Саашадаа эрдэм, техникын хүгжэлтые хэрэглэжэ, хүдөө ажахын үйлэдбэрииe томодхожо, тусхай шэглэлтэйгээр хүгжөөхэ гээшэ мүнөө үедэ эгээн шухала зорилго болонхой.

Республикымнай ажалшадай энэ замаар дабшажа, хүдөө ажахыгаа саашадань хүгжөөлгэдэ шэнэ амжалта туйлаха байһаниинь лабтай.

Д-Н. РАДНАЕВ,
Буряадай АССР-эй Статистическэ управлениин начальник.

ТАРЯАЛАНГАА ЗҮБӨӨР ХУБААРИЛХА АРГАТАЙ БОЛООБДИ

Манай совхоздо үнгэрһэн хорёод жэлэй туршада 3 мянга гаран гектар шэнэ газар ашаглагдаһан байна. Энэ хүдэлмэри мүн һүүлэй жэлнүүдтэ үргэн дэлисэтэйгээр ябуулагдана. Гансахан үнгэрһэн 1973 ондо 730 гектар шэнэ газар хахалагдаа. Мүнөө жэлдэ үшөө 500 гектар иимэ газар элдүүрилэгдэхээр хараалагданхай.

Шэнэ газар хахалхада аша үрэ ехэтэй байһаниинь бүгэдэндэ мэдээжэ. 1960 ондо, совхоз эмхидхэгдэхэ үедэ оройдоо 11 мянган центнер ороохон хуряагдаһан байгаа һаа, һүүлэй хоёр жэлдэ дунда зэргээр жэлдээ 40 мянган центнер таряан абтаа. Хэрбээ тэрэ үедэ 27 мянган центнер үбһэн бэлэдхэгдэһэн байбал, мүнөө тэрэмнай 45—50 мянган центнертэ хүргэгдөө.

Энээнэй ашаар адууһа малаа олошоруулха, ашаг шэмыень дээшэлүүлхэ аргатай болоһон байнабди. Теэд энээгээр шэнэ газарай аша үрэ хизаарлагданагүй.

Манай совхоз шэнэ газар элдүүрилһэнэй ашаар лэ таряалангай хубаарилгые эрдэмэй үндэһөөр, ажахынгаа эрилтэдэ таарахаар тогтоожо шадаа гээшэ. Ондоогоор хэлэбэл, ороохо таряа абалгаяа жэл бүри дээшэлүүлхэ зуураа, малай тэжээлдэ орохо шухала ургамалнуудые ехээр таридаг болообди. Тиигэжэ зохид севооборот баримталагдана, нэгэ газартаа шэниисэ удаа удаагүүр тарихаяа болижо, ургасыень эрид дээшэлүүлһэн байнабди.

В. ОСИПОВ,
Хорнин аймагай Анаагай совхозой главна агроном.

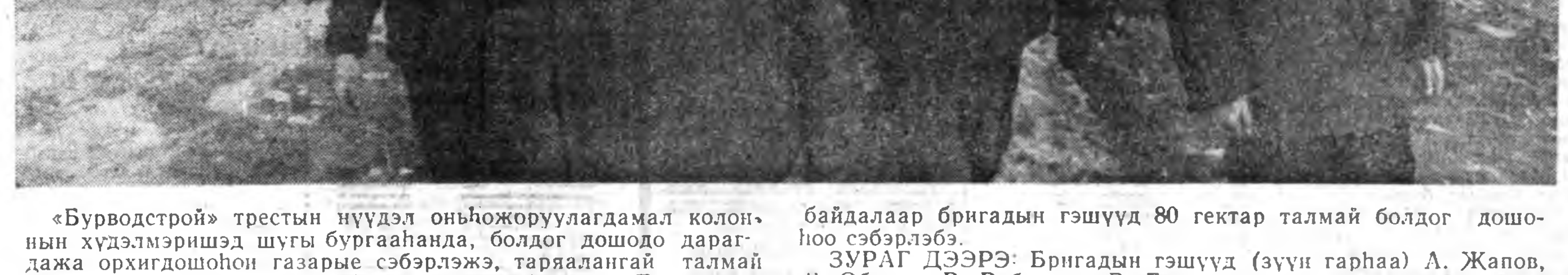

«Бурводстрой» трестын нүүдэл оньһожоруулагдамал колоннын хүдэлмэришэд шугы бургааһанда, болдог дошодо даргадажа орхигдошоһон газарые сэбэрлэжэ, таряалангай талмай үргэдхэхэ хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаадана. Түс колоннын нимэ нэгэ бригада Худанай совхоздо ажаллана. Һаянай байдалаар бригадын гэшүүд 80 гектар талмай болдог дошоһоо сэбэрлэбэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Бригадын гэшүүд (зүүн гарһаа) А. Жапов, Г. Оборов, Р. Рабданов, В. Борисов гэгшэдые харанат.

Ц. ЦЫРЕНЖАПОВАЙ фото.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

...нэ БА БОРО ГАЗАР ЭЛДҮҮРИЛЭН АШАГЛАХА ХЭРЭГТЭ ЭДЭБХИТЭЙГЭЭР ХАБААДАҺАН ХҮНҮҮДЫЕ БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ ХҮНДЭЛЭЛЭЙ ГРАМОТААР ШАГНАХА ТУХАЙ

...нэ ба боро газар элдүү...н ашаглалгын 20 жэлэй ...ой дашарамдуулан, энэ ...та эдэбхитэйгээр ха...анайнь түлөө иимэ ...дые Буряадай АССР-...ерховно Соведэй Пре...умэй **Хүндэлэлэй гра**...ар шагнаха:

...тушенко Сергей Сергее...е — Буряадай АССР-...Министрнүүдэй Соведэй ...үлэгшын туһалагша.

...офонов Николай Ивано...е — Хяагтын аймагай ...ина» колхозой тракто...

...тонов Матвей Петрови... — Улаан-Үдын аймагай ...а» колхозой тракто...

...анаев Цыремпил Эр...евичые — Хурамхаа...аймагай Ленинэй нэ...этэ колхозой тракторна ...дын бригадир.

...ров Мунко Баяртуе... — Яруунын аймагай ...нын совхозой тракто...

...льский Георгий Архи...ые — Мухар-Шэбэрэй ...гай «Коммунизм» кол... тракторист.

...данов Флориан Нико...ые — Хяагтын айма... Ранжуровай нэрэмжэтэ ...хозой ахамад инженер.

...тенькков Иннокентий ...риевичые — Улаан-...аймагай «Маяк» кол... тракторист.

...рлаков Пётр Михайло...е — Яруунын аймагай ...мунизм» колхозой трак...ст.

...вань Сергей Григорье...е—Республикын «Сель...техника» нэгэдэлэй ту...лэгшэ.

...ндоков Дамби Дампило...е — Хоринн аймагай ...ргиевский» совхозой ...орист.

...ржиев Дондок Гармае...е — Хэжэнгын аймагай ...ын совхозой тракто...

...бровский Василий Ива...ые—Буряадай АССР-...ерховно Соведэй Пре...умэй секретарь.

...ков Виктор Павлови... — Хэжэнгын аймагай ...нгын совхозой тракто...

...офеев Трофим Сафроно...е — Мухар-Шэбэрэй ...гай Ленинэй нэрэмжэтэ ...хозой тракторист.

...гжитов Базар Доржие...е — Зэдын аймагай ...мунизм» колхозой трак... бригадын бригадир.

...льцов Николай Ва...ьевичые — Хяагтын ай... Хяагтын совхозой ...торист.

...гмит-Доржиев Бато...ые — Мухар-Шэбэрэй ...гай «Знамя Ленина» ...хозой тракторист.

...йцев Алексей Яковлеви... — Кабанскын аймагай ...озно үйлэдбэриин вете...

...ров Илья Андрееви... — Бэшүүрэй аймагай ...ужба» колхозой тракто...

...натьев Илья Александ...ые — «Птицепром» ...ын директор.

...таев Дамнин Шагжее...е — Түнхэнэй аймагай ...точные Саяны» совхо... тракторист.

...шев Виталий Митрофа...ые — Кабанскын ай... «Шергинский» совхо... отделениие эрхилэгшэ.

...ечных Яков Андрееви... — Бэшүүрэй аймагай ...инскиин нэрэмжэтэ ...хозой тракторист.

...нкова Вера Васильев... — Улаан-Үдын шэлэй ...ой хүдэлмэришэн.

Малыгин Павел Иванови... — Улаан-Үдын шэлэй ...ой слесарь.

Малыгин Михаил Лав...вичые — Хурамхаанай ...гай Аргатын совхозой ...торист.

...нсарунов Тамасурун ...омовичые — Зэдын ай...ай Доржи Банзаровай ...мжэтэ колхозой тракто...

...ркевич Степан Мак...овичые — Улаан-Үдын ...нэн орденто локомотив... заһабарилгын заводой ...арь.

...ртынов Александр Ива...ичые — «Бурводстрой» ...тын Хориин нүүдэл онь...оруулагдамал колонныя ...торист.

...шанов Иннокентий Гри...евичые — Яруунын ай... Нарһатын совхозой ...торист.

...шанов Михаил Данило...ые—хүтэлбэрилхы кадр...дые бэлдэдэг хүдөө ...тын техникумэй дирек...ой орлогшо.

Мельников Николай Акимовичые — Сэлэнгын аймагай совхозно үйлэдбэриин ветеран.

Мункуев Иван Батуевичые — Сэлэнгын аймагай Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой тракторист.

Мясников Николай Потаповичые — Хэжэнгын аймагай «Первомайский» совхозой тракторист.

Нимаев Бадма Нимаевичые — хүдөө ажахын үйлэдбэриин ветеран.

Песков Иннокентий Петровичые — Улаан-Үдын Ленинэй орденто локомотив-вагон заһабарилгын заводой токарь.

Плюснин Николай Дмитриевичые — Зэдын аймагай ажалшадай депутадуудай Соведэй гүйсэдхэхэ комитедэй хүдөө ажахын управлениин газар эсхэмжэлэгшэ ахамад инженер.

Раднаев Даша-Нима Тыжебровичые — Буряадай АССР-эй Статистическэ управлениин начальник.

Раднаев Цырен Бадмаевичые — Захааминай аймагай Ёнгорбойн совхозой тракторист.

Салданов Жадамба Базаровичые — Түнхэнэй аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой тракторист.

Серебренников Василий Давыдовичые — Түнхэнэй аймагай ажалшадай депутадуудай Соведэй гүйсэдхэхэ комитедэй хүдөө ажахын управлениин начальник.

Ситников Юрий Павловичые — Хориин аймагай Хүрбын совхозой тракторист.

Суворов Василий Фёдоровичые—«Бурводстрой» трестын Кабанскын нүүдэл оньһожоруулагдамал колонныя механик.

Сукуев Базар Тумуровичые—Зэдын аймагай «Мир» колхозой тракторист.

Сыренов Бадра Сосоровичые — «Бурводстрой» трестын Түнхэнэй нүүдэл оньһожоруулагдамал колонныя тракторна бригадын бригадир.

Темников Александр Егоровичые — Кабанскын аймагай Ойморой совхозой тракторист.

Телешев Пётр Леонтьевичые — Хяагтын аймагай Хүдэриин совхозой тракторист.

Тухватуллин Василий Алексеевичые —Баргажанай аймагай Бодоной совхозой тракторист.

Тюменцев Василий Дмитриевичые — колхозно-совхозно үйлэдбэриин ветеран.

Улепова Людмила Михайловнае — «Электромашина» заводой инженер-технолог.

Федотов Павел Петровичые — Сэлэгын аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой тракторист.

Филиппов Михаил Фёдоровичые — совхозно үйлэдбэриин ветеран.

Филиппов Петр Федоровичые — Улаан-Үдын аймагай Хүйтэнэй сельскэ Соведэй гүйсэдхэхэ комитедэй түрүүлэгшэ.

Хайдапов Пётр Цырендашиевичые — Сэлэнгын аймагай XX партсъездын нэрэмжэтэ колхозой түрүүлэгшэ.

Худяков Михаил Александровичые — КПСС-эй обкомой таһагые даагша байһан.

Цивилев Степан Парфеньевичые — Баргажанай аймагай Уланай колхозой тракторист.

Цыбиков Цырен Очировичые — КПСС-эй обкомой дэргэдэхи парткомиссиин гэшүүн.

Цыденов Санданжаб Зандановичые — Хурамхаанай аймагай Дэрээнэй совхозой тракторист.

Цыденов Чимит Цырендоржиевичые—Яруунын аймагай «Юбилейный» совхозой 2-дохи отделениин механик.

Цыренов Лыгден Цыреновичые — совхозно үйлэдбэриин ветеран.

Шагдаров Гомбо-Доржо Шагнуевичые — Яруунын аймагай Иисэнгын совхозой тракторист.

Шитин Захар Григорьевичые — Загарайн аймагай «Гигант» колхозой тракторист.

Шомоев Клим Кирилловичые — КПСС-эй Улаан-Үдын райкомой нэгэдэхи секретарь.

Яньков Александр Александровичые — Захааминай аймагай Хамниин совхозой тракторист.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Б. СЕМЕНОВ.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретариин түлөө Президиумэй гэшүүн Ц. ЦИЗУДЕЕВ.

Улаан-Үдэ, Соведүүдэй байшан.
1974 оной мартын 18.

ҮНДЭР ШАГНАЛДА ХҮРТЭГШЭД

НАЙМААЛАГША ХАНДА

1973 ондо — түсэбтэ табан жэлэй, шиидхэхы удха шанартай жэлдэ ажалай эрхим һайн амжалта туйлаһан гүрэнэй ба кооперативна худалдаа наймаанай түрүү хүдэлмэрилэгшэдые ССР Союзай орден ба медальнуудаар шагнаха тухай СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ һаяхан хэблэлдэ тунхаглагдаба. Гүрэн түрын хайра шагналда хүртэгшэдэй дунда түрэл нютагайнгаа басаган Ханда Лубсановна Банзархановагай нэрые хаража уншахадаа, баясангүй байхын аргагүй байгаа һэн.

Наймаалагша Ханда Лубсановна Банзарханова... Урин дулаахан харасатай, үндэршэг бэетэй, дунда зэргын наһанай, хододоо шахуу энеэбхилжэ ябадаг энэ эхэнэрые Захааминай, Зэдын аймагуудай, мүн Гусиноозерск хотын хүн зоной олонхинь таниха, мэдэхэ болоһон байха. Ушарынь юуб гэбэл, Ханда Лубсановна дээрэ дурсагдаһан нютагуудай магазинуудта аяар 25 жэлэй турша соо таһалгаряагүй ажаллажа байна.

Анха түрүүн Захааминай аймагай Цахир тосхоной сельмагта наймаалагшын туһалагшаар хүдэлжэ эхилээ. Тэрэнэй багшань — дүршэл ехэтэй наймаалагша Долгор Будаева залуу нүхэртөө ажалайнгаа нюусые һайса ойлгуулхын тула аһан шадалаараа оролдодог, саг үргэлжэ туһалдаг байгаа. Эд бараагаа хайшан гээд дэлгэн табихаб, худалдан абагшадта хэрэгтэй юумыень дурадхаха, тэдэндэ ямараар хандаха ёһотойб гэхэ мэтын асуудалнуудта багшань гол анхаралаа табидаг һэн. Һүбэлгэн ухаатай. «хүнэй хүүрээр» Ханда басаган багшынгаа хэлэһэниие заатагүй хадуужа абадаг, ойлгоогүй юумэеэ дахин асуудаг байба. Үдэр хоногой үнгэрхэ тума ажалдаа түргэнөөр дадажа, наймаалагшын уялгануудые алгадгүй дүүргэжэ шададаг болоо.

Цахир тосхоной сельмагта, культмагта хэдэн жэл соо хүдэлөөд, врачай зууршалгаар набтаршаг нютагта гэр бүлөөрөө нүүхэ баатай болоһон юм. Тиигээд Гусиноозерск хотодо нютагжажа, тэндэхи культмагта олохон жэл ажаллана. Удаань Зэдын аймагай түб Петропавловка тосхон... Эндэ нүүжэ ерэмсээрээ баһал культмагта ажаллаа. Нёдондо зунһаа эхилжэ, тэрэл нютагайнгаа хозмагай наймаалагшаар хүдэлжэ байна.

Захааминай Цахир тосхондошье, Гусиноозерск хотодошье, Петропавловкадашье хүдэлхэдөө арад зоной эрилтые һайнаар хангахын, эд бараанай эрьесын һара ба квартал бүхэнэй түсэбые дүүргэхын түлөө үдэр бүри оролдожо, һанаата боложо ябадаг байха юм. Ханда Лубсановна магазинда асарагдаһан эд бараа худалдан абагшадта наймаалаад лэ байдаггүй заншалтай болонхой. Ямар нэгэн хүнэй магазинда ороод, хэрэгтэй юумэнэйнь үгы байгаа һаа, тэрэнэй нэрые, хэрэгтэй юумыень бэшэжэ абаад, сельпогой правлениидэ мэдүүлдэг, складта ошожо бэдэрдэг байха юм. Петропавловка тосхоной культмагта ажаллажа байхадаа, Буркоопсоюзай баазада ерээд, ажалшадай захиһан эд бараа бэдэржэ, шэлэжэ абаад ябахыень оло дахин харадаг һэм.

— Айлшаар ерэбэ гү? — гэжэ асуухадашни:

— Ажалаараал даа. Малшад, хонишодой захил дүүргэхэ гэжэл ябагдана. «Ябаһан хүн яһа зууха» гэжэ хэлсэгшэ бэшэ аал. Бэдэрһэн юумэеэ олооб. Сурун Чагдуров баярлаха байха, — гэжэ энеэбхилэн харюусахыень дуулахат.

Наймаалагшаар хорин табан жэл соо ажаллаха гээшэмнай хүнгэн бэшэ гээд сэхэ хэлэе. Үглөөнһөө эхилээд, үдэшэ болотор хоёр хүл дээрээ байха, магазин соогуураа урагша хойшоо алхалха, хүндэ хэрэгтэй юумыень оложо дурадхахаһаа эхилээд тэрэнэй хэхэ юумэнь олон даа. Олон ондоо абари зантай худалдан абагшад магазинда орохо. Тэдэниие голхоруулхагүйн тула урин налгайханаар хандаха хэрэгтэй бшуу. Хүнэй һанаа сэдьхэлдэ таарахаар хандаха гээшэмнай тиимэшье амар бэшэ ха юм. Ханда Лубсановна хүнүүдэй «тамирые тааһан» лэ байдаг.

— Ханда Лубсановна Банзарханова манай аймагай эрхим наймаалагшадай нэгэн юм. Ажалдаа бүхы һанаагаа табижа хүдэлдэг. Түсэбтэ даабарияа һара, квартал бүхэндэ үлүүлэн дүүргэдэг болонхой. Магазин сооһь ороходо, эд бараанииинь аятай зохидхоноор табигданхай, ариг сэбэр байха. Тусхай һургуули дүүргээгүйшье һаа, совет худалдаа наймаанай ёһо гуримуудые «табан хургандаа адли» мэдэдэг. Тэрэнэй ажал хүдэлмэри тушаа гомдол огто ородоггүй, — гээд Зэдын аймпотребсоюзай правлениин худалдаа наймаанай таһагые даагша Н. С. Скриминский бэрхэ наймаалагшаяа магтан хөөрэнэ.

Тэрэнэй хэлэһэниие баталхын тула хэдэн тоо. баримтануудые дурдая. 1973 ондо хамтадаа 223,8 мянган түхэригэй эд бараа арад зондо худалдаха түсэбтэй байбал, тэрэнээ 246,8 мянгада хүргэһэн байха юм. Тиигэжэ жэлэйнгээ түсэб 110,3 процент дүүргээ. Энэ жэлэй январь-февраль һарануудта эд бараанай эрьесын түсэб 125, 117,9 процент бэелүүлбэ.

Ханда Лубсановна урдынхидаа адли аймагай хүдөө нютагуудаар ябажа, эд бараа, улад зоной түрүүшын хэрэглэлэй зүйлнүүдые худалдажа байдаг. Тиигэхэ зуураа хүнүүдһээ захил абаад, тэрэниинь саг сооһь дүүргэхын түлөө бүхы шадалаараа оролдожо ябадаг юм. Худалдаа наймаанай ёһо гуримуудые нарин нягтаар сахидаг байна.

1973 ондо — түсэбтэ табан жэлэй шиидхэхы ондо ажал хүдэлмэридөө эрхим һайн дүнгүүдые туйлаһанайнгаа түлөө Ханда Лубсановна Банзарханова «Хүндэлэлэй тэмдэг» орденоор һаяхан шагнагдаба. Энэ нүхэр коммунис ажалай ударнигай нэрэ солодо хүртэһөөр үнинэй юм. Буркоопсоюзай правлениин, худалдаа наймаанай хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзай обкомой, мүн аймпотребсоюзай правлениин Хүндэлэлэй грамотаар оло дахин шагнагдаһан, үнэтэ бэлэгүүдтэ хүртэһэн байна. Тэрэнэй фотозураг Буркоопсоюзай Хүндэлэлэй самбарта гаргагданхай.

Орденто наймаалагша Ханда Лубсановнагай саашанхи ажал хүдэлмэридэ бүри ехэ амжалта хүсэе.

Б. ВАНЧИКОВ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: наймаалагша Х. Л. Банзарханова.
С. БАЛДУЕВАЙ фото.

Хилын саанаһаа
· телефон · телеграф · радио

ПРАГА

ВФП-гэй УРЯА

ТАСС

Буу зэбсэг хуряахын түлөө тэмсэлэй бүхэдэлхэйн недели 1974 оной апрелиин 22-һоо 28 болотор үнгэргэгдэхэ юм. Энээндэ хабаадаха уряатайгаар Профсоюзуудай бүхэдэлхэйн федераци бүхы оронуудай ажалшадые, профсоюзуудые уряалба.

Бүгэдэ ниитээрээ буу зэбсэгээ хуряаха гээшэ арадуудай хүсэл эрмэлзэл болоно гээд эндэ тунхаглагдаһан уряа дотор тэмдэглэгдэнэ. Арадуудай хоорондын харилсаанай түлөө, амгалан ёһоор зэргэ оршохын түлөө, буу зэбсэг хуряахын түлөө, аюулгүй байдал хангахын түлөө тэмсэлдэ ехэ амжалтанууд туйлагдажа байна. Гэбэшье зэбсэг хэрэгсэлнүүдые бүтээн гаргалгада ехэ мүнгэн һомологдожо байһаар.

Сэрэгэй гаргашануудые хороожо, энэ мүнгыень ажалшадай, арад зоной аша туһада гаргашалхыень үргэн ниитэ ажалшад, профсоюзууд, эб найрамдалда дуратай бүхы хүсэнүүд эрилтэ табина. Зэбсэг хэрэгсэлнүүдые хороохын түлөө тэмсэлэй бүхэдэлхэйн недели эдэ зорилгонуудые туйлахын түлөө, дэлхэйн олониитын ябуулгануудай нэгэдэлэй түлөө тэмсэлдэ шэнэ шата болохо.

ХЕЛЬСИНКИ

Азиин долоон хоног үнгэргэхэ

ТАСС

Эб найрамдалай бүхэдэлхэйн совет байгша оной апрелиин 5-һаа 12 болотор Азиин долоон хоног үнгэргэхэ тухай уряалга гаргаа. Энэ уряалгаар Азиин оронуудай эб найрамдалай тала баригшадай национальна бүхы организацинуудта хандаба.

Эндэ тунхаглагдаһан мэдүүлгэ соо энэ долоон хоногой турша Азида аюулгүй байдал тогтооходо ба энэ түбиин оронуудай хоорондо али болохо харилсаануудые үргэдхэхэ асуудалнуудта хүсэл зоригоо ... гаргадаха.

ДЮССЕЛЬДОРФ

Али алиндань аша туһатай харилсаан

ТАСС

Мартын 23-да нээгдэһэн Советскэ Союзай худалдаа наймаанай - промышленна выставкэ ФРГ-дэ нээгдэһэн СССР-эй түрүүшын национальна выставкэ болоно. Энэнь хоёр ороной хоорондохи харилсаанай шухала шата болохо юм гэжэ совет выставкын директор Н. П. Куц эндэ үнгэргэгдэһэн пресс-конференци дээрэ мэдүүлээ.

Яармагуудые үнгэргэдэг «Новеа» гэжэ фирмын Дюссельдорфдохи эгээн ехэ павильонуудай нэгэн соо нээгдэһэн выставкэ Соведүүдэй орондо экономикын, эрдэм, техникын, соёлой, спортын талаар туйлагдаһан амжалта илалтанууд тухай хөөрэнэ.

1970 оной августын 12-то СССР-эй, ФРГ-гэй хоорондо баталагдаһан договор Советскэ Союзай, ФРГ-гэй хоорондохи харилсаа һайжаруулгада эхи табиһан байна. КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежневэй хани ёһоной албанай хэрэгээр 1973 оной май һара соо ФРГ-дэ ерэлгэ, канцлер В. Брандттай хэһэн аша үрэтэй хөөрэлдөөнүүд энэ талаар ехэ нүлөө үзүүлээ.

НЬЮ-ЙОРК

ЭРИД БУРУУШААНА

ТАСС

Үндэһэ яһанай илгаа гаргалгые ООН-ой Генеральна секретарь К. Вальдхайм эрид буруушааба. Энэнь арадуудай социальна, экономическа хүгжэлтэдэ, бата эб найрамдал хангалгада, гүрэнүүдэй хоорондоо үгэеэ ойлголсохо хэрэгтэ һайнаар нүлөөлнэ гэжэ тэрэ хэлээ.

Үндэһэ яһанай илгаа гаргалгые усадхан зайсуулхын түлөө тэмсэлэй уласхоорондын үдэрэй мартын 21-дэ тэмдэглэгдэһэнтэй дашарамдуулан, ЮАР-ай правительствын апартеидэй политика тушаа ООН-ой тусхай комитедэй суглаан дээрэ К. Вальдхайм үгэ хэлэхэдээ, расизмын гутамшаг муухай үйлэ хэрэгүүд гансал Африкада бэшэ, харин бусад түбинүүдтэшье бии байһаар гэжэ тэмдэглэбэ. Энээнһээ боложо, хүн түрэлтэнэй нэрэ хүндэ буурана, олон миллион хүнүүд дарлалта мүлжэлгэ доро ажаһууна.

Үндэһэ яһанай илгаа гаргалгада эсэс табиха зорилго ООН-ой үмэнэ табигдаад байна гэжэ Генеральна секретарь сашадаа хэлээ.

БЕРЛИН

МДФЖ-гэй мэдүүлгэ

ТАСС

Үндэһэ яһанай илгаа гаргалгые усадхахын түлөө тэмсэлэй уласхоорондын үдэрэй мартын 21-дэ тэмдэглэгдэһэнтэй дашарамдуулан, Эхэнэрнүүдэй уласхоорондын демократическа федераци мэдүүлгэ хэһэн байна. Апартеидэй эсэргүү тэмсэлдэ ... байна.

Урда Африкын түрүү үзэлтэй бүхы хүсэнүүдтэй һаналаа нэгэдэнги байһан тухайдаа федераци мэдүүлнэ. Апартеидэй гэмтэ ябуулгануудые болюулха ба гэмтэ хэрэгэйнь түлөө хэһэхэ тухай ООН-ой Генеральна Ассамблейн XXVIII сесси дээрэ абтаһан уласхоорондын конвенцие МДФЖ Федерацида ородог эхэнэрнүүдэй 110 национальна эмхиин үмэнһөө һайшааһан байна.

БРЮССЕЛЬ

Бельгиин шэнэ правительство бүридүүлэгдэхэнь

ТАСС

Бельгиин король Бодуэн I ороной шэнэ правительство бүридүүлхыень социально-христианска партиин фламандска шэглэлэй түлөөлэгшэ Л. Тиндемансда даалгаба. Энэ зорилго Тиндеманс бэе дээрээ даажа абаад гэжэ королевскэ ордоной түлөөлэгшэ мэдээсэбэ. Урда правительствын толгойлогшо Л. Тиндеманс премьер-министрэй орлогшын, бюджедэй министрэй тушаал эзэлжэ байһан юм.

Байгша оной мартын 10-да болоһон парламентын һунгалтада нэгэшье политическэ партиин парламентдэ олонхиин дуу абагүй дээрэһээ шэнэ правительство коалиционно байха.

ДЕЛИ

Индидэ эсэргүү ябуулга

ТАСС

Хадалиг газарта ажаһуудаг, Пекинэй идхалга дэмжэдэг Хитадһаа туһаламжа абадаг зарим үндэһэ яһатанай түлөөлэгшэд һүүлэй неделидэ буһалгаата ябуулгаяа үргэдхэбэ гээд «Таймс оф Индиа» газетэ мэдээсэбэ.

Нага гэжэ үндэһэ яһатанай буһалгаа хэдэг этэгээдүүд КНР-эй шпионско хорото ябуулга хэдэг лагерьта тусхай һургуули гараад, Маогой пропагандаар «хүмүүжүүлэгдээд» гэдэргээ бусажа ерэнэ гэжэ Нагаленд штадай ахамад министр С. Визол гэгшэ өөртэнь байһан баримтануудые үндэһэ болгон мэдүүлээ.

Нага гэжэ үндэһэ яһатанай буһалгаа хэгшэдые амгалан ажалдань оруулха талаар Индиин правительство өөрынгөө талаһаа бүхы хэмжээ абана гэжэ тус штадай ахамад министр онсо тэмдэглээ. Гэбэшье правительствын зүгһөө абтажа байһан хэмжээнүүд буһалгаашадай ... дүрьень гутаана гэжэ тэрэ тэмдэглэбэ.

Хэдэ хэдэн штадуудай демократическа үндэһэ һүүрие муу болгохые, ниитын эмхи гурим таһалдуулха, экономическа хүгжэлтэдэ гэдэргээ татаха һэдэлгэ хадаа Пекинэй хүтэлбэриин хорото ябуулгые элишэлэн харуулна гэжэ С. Визол хэлээ.

Эдэ бүхы хорото ашаалалнуудые Индиин хүн зон зэбүүрхэжэ ёһоороо зэбүүрхэжэ байна гэжэ «Пэтриот» газетэ бэшэнэ.

ДАМАСК

ИЗРАИЛИИН ХАРАТА ЯБУУЛГАНУУД

ТАСС

Сириин-Израилиин хоорондо болоһон буудалдаанай зогсоогдоһон газарай хойто захада байдалаа һайжаруулхые Израилиин сэрэгүүд һэдэһэн байна. Түбэй хубидань эхэ буугаар буудалдаан болоо.

Сириин сэрэгэй командованиин түлөөлэгшын мэдээсэһэнэй ёһоор, 2 часай турша соо үргэлжэлһэн буудалдаанай үедэ дайсанай олон сэрэгшэд хүлһөө буудагдаһан, ехэ техникэнь һандарһан байна.

БАНГКОК

Камбоджодохи байлдаанууд

ТАСС

Арадай зэбсэгтэ хүсэнүүдэй хоёр үдэрэй урда тээ сүлөөлэгдэһэн Камбоджиин эртэ урдын ниислэл — Удонг хото шадар шанга тулалдаанууд боложо үргэлжэлнэ. Гадаадын корреспондентнүүдэй мэдээсэһэнэй ёһоор, али бүхы арганаар Пномпенийн командовани провинциин энэ түбые мэдэлдээ байлгахые шиидээ. Ушарынь юуб гэхэдэ, сэрэгэй хунтын засаг абаһаар 4 жэлэй ойе Пномпеньдэ һайндэрлэхэ байһан ехэ урагшагүйдэл Лон Нолой захирганай нэрэ хүндые бузарлана бшуу. Удонг шадар бута сохигдоһон сэрэгүүдтэ туһаламжа хүргэхын тулада ... хоёр бригадые, бронетранспортернуудые тиишэ эльгээһэн байна. Тиигээдшье эдэ хүсэнүүд хүрэхэлэгдэжэ шадагүй байнаар. Лон Нолой авиаци туһалха гэбэшье, мүн лэ урагшагүйдөө. Хүрээлэгдэһэн ороноон сэрэгэй гарнизонуудта туһалхаһаа гадна, парашютоор хаягдаһан сэрэгэй хэрэгсэлэй ехэ хубинь Арадай зэбсэгтэ хүсэнүүдэй талада бууга.

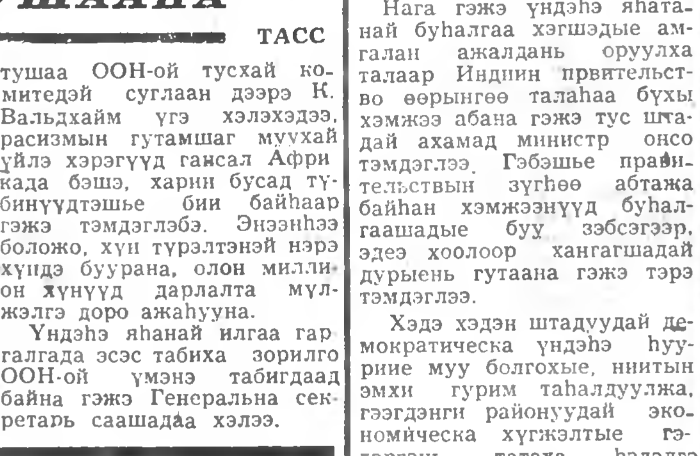

Африкын Габон гэжэ гүрэнэй түб хото Либервиль город урган хүгжэжэ байнхай. Эндэ шэнэ гэрнүүд, кварталнууд бодожо, томо суднануудые тоггоохо гүнзэгы уһатай порт барилга түлэг дундаа ябажа байна.

Либервиль республикынгаа нүүнэ ба соёлой гуламта юм. Эндэ хэдэн лицейнүүд, техническэ училищинууд болон тусхай һургуулинууд бии. Мүн өөрын театральна труппанууд эмхидхэгдэжэ кинотеатрнууд ба национальна музей нээгдэһэн.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: городой шэнэ гостиницын байшан.
ТАСС-ай фотохронико.

Хэшээлһээ хэгдэһэн тэмдэглэл

БЭДЭРХЭЛ ХЭРЭГТЭЙ

Зэдын аймагай Цагаатын эхин һургуулида гурбадахи четвертиин хахадлажа байхада, бүлэг методистнуудтай ошогдоо һэн. Олон багшанарай хэшээлдэ орообди. Тэдээн сооһоо Галсанова Цырен-Долгор Галсановнагай 2-дохи класста ород хэлээр үгэһэн хэшээлые би зохидшоогоо һэм. Энэ басаган Улаан-Үдын 1-дэхи педучилищи һаяхан дүүргэһэн хүн. Тэрэнэй шэнэ юумэ бэдэрэн, оролдосотойгоор хүдэлжэ байхыень харахадаа би ехэ баярлааб.

Хэшээлээ гансата эхилээд лэ, плакат дээрэ бэшүүлээд, иимэ үгэнүүдые һурагшадтаа харуулба: **машина, дому, новая, к, подъехала.** Энэмнай задархай мэдүүлэл гээшэ, гална үгэнүүдынь һуури байраяа алданхай. Эдэ үгэнүүдэй һууриие олгуулаад, эблүүлээд, дахин мэдүүлэл болгохо хэрэгтэй гэһэн даабари үгтэбэ.

Мэдүүлэл болгохоһоо урид үгэнүүдэй зүб бэшэлгын дүримүүдые дабтажа үрдибэд. Багша **машина** гэһэн үгэ соохи — **ши** гэһэн үеые заагаад:

— Энэ үе ямар дүримдэ хабаатайб? — гэжэ асууба.

— **Жи, ши** гэһэн үенүүдтэ **ы** дуулдадаг, теэд бидэ **и** бэшэхэ ёһотойбди, — гэжэ үхибүүд тон зүб харюу үгөө.

Тиигээд хашалганай зөөлэниие тэмдэглэдэг ушар тухай хонгёо ба бүдэхи хашалгануудые ябууд дабтажархёо.

Удаань дэбтэрнүүдээ нээхыень багша шабинартаа дурадхаба. Нэгэ басагахан самбар дээрэ үнөөхи мэдүүлэлые зүб болгожо бэшэбэ: **Новая машина подъехала к дому.** Бусад һурагшад тэрэ мэдүүлэлые дэбтэр соогоо бэшэбэ.

Баһа нэгэ иимэ мэдүүлэл үгтэһэн байгаа: **Мы рады нашей ёлке.** Эдэ хоёр мэдүүлэл соо зүүн падежэ байһан **к дому**, **ёлке** гэһэн үгэнүүдтэ **к чему**, **чему** гэһэн асуудалнуудые һурагшад табиулаад:

— Юундэ **и чему, чему** гэһэн асуудалнууд табигданаб?

Хоюуландань адляар, предлоггүйгөөр табихаяа ябаа гэшэбибди? — гэжэ багша һурагшадһаа асуугаа. Иимэрхүү асуудалнууд һурагшадай ухаагаа гүйлгэхэ, **логическаар** бодомжолходо туһатай бшуу. Шэнэ программын эрилтэ иимэ ха юм.

Зарим үхибүүд ойлгожо ядан түдэгэсөө юм аабза даа. Эдэмнай буряадаар һургуулиин 2-дохи классай һурагшад гээшэ бшуу.

Тиимэһээ эдэ хоёр асуудалай дотор илгаае багша үйлээр харуулба. Ондоогоор хэлэхэдэ, Ханда гэжэ басагые Баярта ном үгэхыень дурахаба.

— Ямар мэдүүлэл зохёохобибди?

— Ханда даёт книгу Баиру.

— Ямар асуудал табихабибди?

— Кому?

— Һүүлдэнь Хандые Баярта дүтэлжэ ошохыень дурадхаад:

— Ямар мэдүүлэл зохёогдохоб? — гэжэ асууба.

— Ханда подошла к Баиру.

— Ямар асуудал табигданаб?

— К кому?

Энэ мэтээр ород хэлэнэй **к** гэжэ предлогой удха шанарые һурагшадтаа ойлгуулба.

Шэнэ темэдэ оролгын бэлэдхэл ехэ һонин байгаа. Һургуулиингаа хашаа соо ямар наада наадаһан тухайдаа хөөрэлдэбэд. Хоёр команда боложо хубаараад, саһаар шэдэлдэжэ наадаһан байгаа юм ха гэжэ ойлгогдобо. Хэшээлэй эхинһээ хойшо бүхы хөөрэлдөөн ород хэлэн дээрэ болоо гэжэ уншагшадта һануулая. Тиимэһээ шэнэ темэдэ оролгын бэлэдхэлэй хөөрэлдөөн баһал ород хэлэн дээрэ болоо.

Хөөрэлдөөнэй удаа багша **үбэлдөө хүүгэдэй наадан тухай** шүлэг нэгэ һурагшада хэлүүлбэ. Тиигээд лэ шэнэ темэ эхилбэ. Тэрэнь **«Зимой во дворе»** гэжэ нэрэтэй бишыхан текст.

Нэн түрүүн словарна хүдэлмэри хэгдэбэ. **Ком, снежки, лепят — слепили, мягкий, смешная** гэһэн үгэнүүдые багша тайлбарилжа үгэбэ. Жэшээнь, **ком** гэжэ үгые тайлбарилхадаа, монсойлгоһон хүбэн харуулаад, саһые баһа иимэ болгохо юм гэжэ ойлгуулаа. **Снежки** гэжэ үгэ соо абяан **ш** шэнгэнэр сонсохо ... харуулаад, хонгёо хашалгануудые ... хододоо, өөрөө бүдэхэргэй гэһэн дүрим дабтуулжархиба.

Иимэ хүдэлмэриин лэ һүүлээр багша жэшээ харуулан, гоёор тексте уншажа үгэбэ. Тиигээд уншагдаһан юумэ соо юун тухай хэлэгдэнэб гэжэ хөөрэлдөбэ.

Үхибүүд аман соогоо уншаба. Тэрэнэй удаа түүбэрийн уншалга хэгдэбэ. Ном соо үгтэһэн асуудалнуудта харюу үгэхэ хүдэлмэри һайнаар хэгдэбэ.

Хэшээлэй дүүрэхэ дүтэлхэдэ, табан үхибүүдтэ **4, 4, 4, 3, 4.** гэһэн сэгнэлтэ табигдаба. Сэгнэлтэнүүдые табихадаа, юундэ иимэ сэгнэлтэ табигдабаб гэжэ багша тайлбарилха юм. Тэрэ ехэ һайн.

Гэртэ үшөө дахин анхаралтайгаар уншаад, юун тухай хэлэгдэнэб, зураг зураад ерэхэ гэрэй даабари үгтэбэ. Энэ ехэ һайн даабари гэжэ би һанаааб. Юуб гэхэдэ, иимэ даабари һурагшадай уран шадабарие, **фантазие** хүгжөөхэ бшуу. Уншаһан юумэеэ ниидэнэжэ, хаража һурабал, һурагшадай уран бэлиг түрүүлэн хүгжэхэ юм.

Иимэрхүү юумые хоо бэдэржэ, олоһон, мэдэхэ болоһон юумэеэ урмашаад, бүри бэдэржэ тогтонгүй, улам саашаа эрмэлзэжэ, бүри бэрхэ багша болохо гэжэ би Ц. Г. Галсановада найданаб.

Ц. ЦЫРЕНЖАПОВА,
Улаан-Үдын 1-дэхи педучилищиин багша.

ШЭНЭ ЁҺООР ХУРИМАА ХЭНЭ

Хурим түрэ гээшэ хоёр хүнэй хуби заяагаа ниилүүлһэн баярта ушар гээшэ ааб даа. Гэрлэһэн хүбүүн басаган хоёр энэ үдэрөө бүхы наһан соогоо һанажа, дурдажа ябадаг байна. Тиигэншьегүй яахаб. Шэнэ айл болоно, зол жаргалаа эдлэнэ бшуу. Теэд заримдаа хурим түрэ һонигүйгөөр үнгэрнэ. Гэрлэһэн тухай үнэмшэлгэ барюулга, һүүлээрнь архи ехээр уулган болоод лэ дүүрэшэнэ. Һанажа, дурдажашье ябаха юумэн байдаггүй.

Доодо-Бургалтайда хурим түрэеэ шэнэ заншалаар үнгэргэдэг болобо. Бургалтайн сельскэ Советэй түрүүлэгшэ Б. Д. Очиров энэ талаар һайн һайхан эдэбхи үүсхэл гаргана. Валерий Жамсуев, Наталья Мункуева; Виктор Ульзытуев, Вера Буянтуева гэгшэдэй түрэ шэнэ заншалаар үнгэргэгдөө.

Шэнэ заншалай гол удхань ямар бэ гэжэ тобшохоноор хөөрэжэ үгэе.

Нэн түрүүндэ баяр баясхалангай оршон байдалда гэрлэһэн тухай үнэмшэлгэ хуби заяагаа холбоһон залуушуулда барюулагдана. Хүрьгэн хүбүүнэй гэрһээ айлшад сельскэ Советтэ уригдана. Энэ үедэ хамаг юумэн бэлэн болоод байдаг: гоё һайхан баглаа сэсэгүүд табигдадаг, хүрьгэн бэри хоёрой ябажа гэртэ орохо олбог дэбдигдэдэг. Шэмэглэгдэн гоёогдоһон машинада һууһан айлшад — түрэлнүүдынь, хани нүхэдынь хүрьгэн бэри хоёртоёо сугтаа сельскэ Советэй байшанда ороно. Сельсоведэй түрүүлэгшэ, колхозой правлениин, партийна комитедэй гэшүүд, хуби заяагаа ниилүүлэгшэдэй хүдэлдэг газарһаа түлөөлэгшэд тэдэнэрые угтан абадаг.

Гоёлой хубсаһа үмдэһэн хүрьгэн бэри хоёрой олбог дээгүүр ябажа, столдо дүтэхэн ерэхэдэ ирагуу хүгжэм зэдэлнэ. Хүгжэм намдажа, түрүүлэгшэ тиимэ нэрэ, обогтой хүнүүд хуби заяагаа ниилүүлжэ, айл бүлэ болобо гээд соносхоно. Һүүлээрнь хүбүүн бэри хоёр гэрлэһэн тухай үнэмшэлгэдэ гараа табяад, бэһэлигүүдээ андалдана. Юрөөлэй үгэнүүдые бэшэһэн бэшэг, бэлэг сэлэг залуу айлда барюулагдана. Хүнгэн машинада һууһан хүбүүн бэри хоёр тосхоной бүхы үйлсөөр ябажа гарадаг заншалтай.

Иигэжэ Доодо-Бургалтайда түрэ хуримай шэнэ заншалаар үнгэргэгдэдэг болоһон байһаниинь һайшаалтай.

А. ЕЛИСЕЕВ.

БОЛБОСОН ТҮХЭЛТЭЙ БОЛГОГДОНО

Таловкын түмэр-бетонно конструкци хэдэг заводой хүдэлмэришэдэй ажаһуудаг тосхон жэл ерэхэ бүри болбосон түхэлтэй болоно гэхэдэ, алдуу болохогүй ха. Эндэ урдандаа байһан набтархан модон гэрнүүдэй оронд хоёр, дүрбэн дабхар гэрнүүд баригдадаг болобо. Һүүлэй үеын проектээр соёлой хоёр дабхар ордон, 900 һурагшадай һууритай спортын залтай һургуулиин байшан баригдажа, ашаглалгада үгтэһэн байна.

Үнгэрэгшэ жэлдэ байрын 18667 дүрбэлжэн метр талмайтай дулаан, хүйтэн уһатай гэрнүүд баригдажа, тосхоной ажалшад шэнэ байрануудта түбхинэһэн гээш.

Тосхоной ажалшад гудамжануудайнгаа хажуу талаар 2500 шэнэ набшаһата модо һуулгаһан байна. Хабартаа тротуар, үйлсэ болон талмайгаа асфальтаар хушаха, хуушан гэр байранууд һэльбэн заһабарилагдахаар хараалаанхай. Эдэ бүгэдэдэ хамта дээрээ хори мянган түхэриг һомологдонхой.

Гартаа дүйтэй, уран дархашуул К. Я. Мигунов, Т. Ф. Шмажковский, Г. Н. Курбатов, штукатур-маляр В. С. Аверкина, ажаһуудалай-коммунальна таһагые даагша В. И. Шувалова болон бусад тосхоноо болбосон түхэлтэй болгохо хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаадалсана.

П. ГРИГОРЬЕВ

Прибайкалиин аймаг.

ҺАЙХАН ҮҮСХЭЛ

Бидэ гээгдэжэ ерэһэндээ нэгэ бага халаглаһан бэлэйбди. Ушар юуб гэхэдэ, хүүгэдэй хүгжэмэй 6-дахи һургуулиин 3-дахи классай һурагша Наташа Симакова өөрынгөө зохёолнуудые фортепьяно дээрэ наадажа байгаа. Тиигэбэшье һүүлшынь хоёр зохёол шагнаабди.

Заахан аад, хурдан хурганууд клавишанууд дээгүүр уян нугархайгаар жороолно. Хүдэржөөгүй бишыхан бэень иишэ тиишээ нэгэнэ. Һүүлшын уянгата аялга гэнтэ таһалдаад, хүнүүд шааяса альгаа ташаба.

Зал соо һууһан хүнүүдэй дундаһаа нэгэн бодоод, эдир хүгжэмшын гарые баяртайгаар барин:

— Басаган, һайнш даа. Зохёолнуудшни яһала һайн. Бэрхэш даа, — гэбэ.

Буряад композиторнуудай зохёолнуудта зорюулагдаһан музей Улаан-Үдын хүүгэдэй хүгжэмэй 6-дахи һургуулида нээгдэхэ болоо юм. Энэ һайн һайхан үүсхэлые һурагшад өөһэдөө һанаа, багшанартаа һанамжаяа дурадхаа. Тиин тус музейн нээгдэхэ үдэр заралагдажа, композиторнууд айлшаар уригдаһан байгаа. Айлшадайнгаа угтамжада зорюулжа, хүүгэд зохёолнуудаа гүйсэдхөө, бэлиг шадабаряа харуулаа бшуу.

Буряадай композиторнуудай зүгһөө үгэ хэлэһэн Ж. А. Батуев Наташа басагые халуунаар амаршалаа. Һүүлээрнь һайхан үүсхэл гаргаһан эдир хүгжэмшэдтэ ехэ баяр хүргөөд, али болохоор туһаламжа үзүүлжэ байхаар найдуулба.

В. ЭРДЫНЕЕВА.

ЭЛҮҮР ЭНХЫН

поезд аяншална

Хабарай урин сагые угтуулан элүүр энхын поезд Мостовая станци хүрэтэр аяншалдаг болобо. Городой 600-гаад хүниие һуулгаһан түрүүшын электричкэ мүнөөдэр үглөөнэй 9 час 10 минутада Улаан-Үдэһээ гараа.

Мостовая станциин дэргэдэхи саһаар элбэг, гоё һайхан байгаалитай газарта аяншалагшад амаран сэнгэхэ байна. Спортдо дуратайшуулай саһаар һолжорходонь болохо. Халуун эдеэ хоол наймаалдаг буфет эндэ хүдэлнэ.

Прибор бүтээлгын заводой, нарин сэмбын фабрикын олон хүдэлмэришэд, алба хаагшад түрүүшын поездоор эндэ ерээ.

Нютагай клуб соо уласхоорондын байдал тухай лекци уншагдаа.

Р. СЕРЕБРЯКОВА.

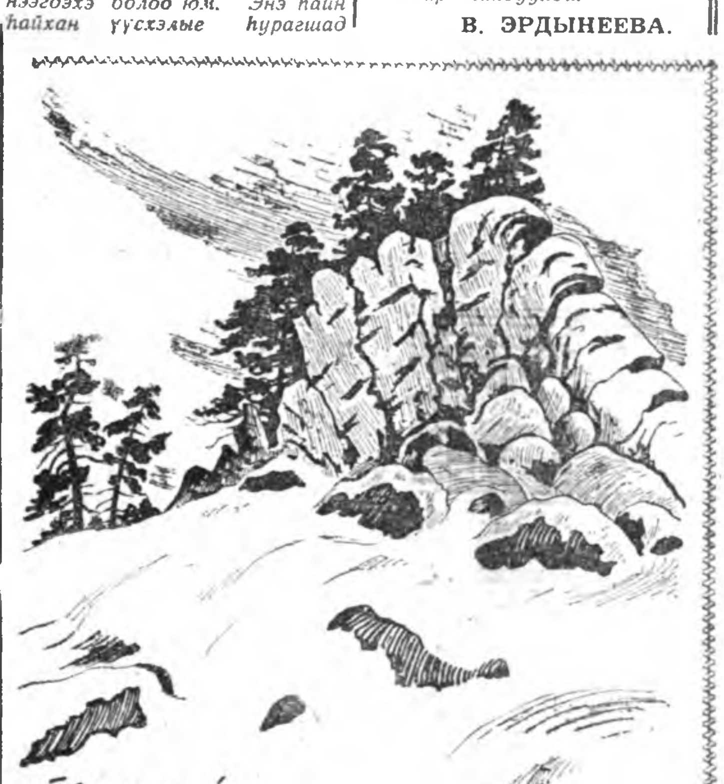

Үндэр байса хабсагай шулуун
Үбэлэй саһан хүнжэл доро
Дулаан сагые хүлеэн, хүлеэн
Дууран нойрсоно хэбэртэй.

Нарһад нүхэдынь хажуудань
Наартайханаар шуулялдан,
Урин хабарай хүгжэмые
Уянгалуулан шэбэнэнэл ха.

П. ЯХНОВЕЦКИИН фотоэтюд.

НЭГЭ МАСТЕРСКОЙН УРАШУУЛ

Улаан-Үдын аймагай госпромхозой коллектив ангуушадһаа ангай арһа абажа, гүрэндэ тушааха түсэб дүүргэхын түлөө оролдоно.

— Байгша оной агнууриин хаһын дүүрэхэдэ манай промхоз хараалһан түсэбөө хоёр мянганһаа дээшэ түхэригөөр үлүүлэн дүүргэжэ, булга, хэрмэнэй, үнэгэ, шандаганай арһа олоор тушааһан байнабди, — гэжэ тус госпромхозой директор А. Д. Дамдинов хөөрэнэ.

Нютагай ангуушад үнгэрһэн үе соо тайгаһаа яһала баян олзотой бусаһан байна. Тэдэнэр шоныи гүлгэ, шэлүүһэ, һолонго, үен болон бусад ан арьяатанай арһа тушааһан байна. тус промхозой дэргэдэ ангай арһаар дүрсэ хэдэг тусхай цех бии юм. Цехтэнь ажалай дүршэлтэй болоһон хүдэлмэришэд олон. Мастернууд Н. Н. Чиркова, З. Г. Мошкирёва, В. И. Фарфенов болон бусад уран бэрхээр ангай дүрсэнүүдые амиды амитадтал адляар бүтээжэ, олоной һайшаал, магтаалда хүртэнэ.

— Бидэнэр госпромхозой эмхидхэгдэһэн түрүүшын үдэрһөө хойшо ангай дүрсэнүүдые хэжэ эхилээ һэмди. Түрүүшымнай туршалга худалдан абагшадта һайшаагдаа һэн. Мүнөө республикын музей, магазинууд болон һургуулинуудһаа элдэб ангуудай дүрсэ хэхэ захилнууд олоор абтадаг болонхой, — гэжэ мастер Зоя Георгиевна Мошкирёва хөөрэнэ.

Илангаяа һургуулинуудта эмхидхэгдэһэн музейнүүд болон биологи, зоологиин багшанар ангай дүрсэнүүдые хэшээлдээ хэрэглэнэ.

Республика дотороо һонирхолтой үйлэдбэри эмхидхэһэн тус мастерскойн хүдэлмэрилэгшэд шадабари мэргэжэлээ улам дээшэлүүлэн, ажалшадай захил оңсо һайханаар дүүргэдэг болонхой.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: амитадай дүрсэ хэдэг мастер З. Г. Мошкирёва ажалдаа.

З. ВЕСНИНАГАЙ фото.

ШАНДА ХҮРТЭБЭ

Аймагай соёлой эмхи зургаануудай хүдэлмэрилэгшэдэй зүблөөн Баргажан тосхондо үнгэргэгдэбэ. КПСС-эй райкомой секретарь Р. Б. Гармаев 1973 ондо соёлшодой хэһэн хүдэлмэриин дүн согсолоод, табан жэлэй, тодорхойлхы жэлдэ тэдэнэрэй хэхэ зорилгонууд тухай элидхэл хээ. Буряадай АССР-эй Культурын министр П. Н. Нимаев зүблөөндэ хабаадалсаа.

1973 ондо дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ амжалта туйлаһан Баргажанай аймагай киносетиин коллектив республикын соёлшодой дундаһаа шалгаржа, нэгэдэхи һуури эзэлээ. Республикын кинофикациин управлениин начальник К. Е. Маслов Министрнүүдэй Советэй болон облпрофсоведэй дамжуулгын Улаан туг мүнгэн шантайгаар тэдэнэртэ барюулба.

О. ЦЫБИКОВ.

СПОРТ — СПОРТ — СПОРТ

УРУУДАҺАН ЗҮРГӨӨР...

Дээдэ-Онгостой шадар эмхидхэгдэһэн санын урилдаан олоной анхарал татаба. Юрэ бусад урилдаан хадые уруудан 1200 метрэй зайда Владимир Грязнов, Алексей Некипелов, Николай Беседин гэгшэд харбаһан годлидол түргөөр үнгэрбэ. Энэ мүрысөөндэ хабаадалсахаар Благовещенск, Шэтэ хотонуудһаа ерэһэн спортсменүүд Улаан-Үдын хурдан солбон санашадта хаанашье хүрэхөөр бэшэ байба. Түрүүшын гурбанай хоёрынь Грязнов, Некипелов гэгшэд зайгаа 34 секундада соо гаталһан байба.

Слалом урилдаанда Улаан-Үдын Юрий Елгин, Владимир Грязнов гэгшэд мүн лэ эрхим байшоо. Гурбан үдэрэй туршада үргэлжэлһэн мүрысөөнэй дүн гаргахада, Улаан-Үдын «Спартак» бүлгэмэй команда түрүү һуури эзэлээ. Удаадахи хоёр һууриие Улаан-Үдын «Локомотив», Благовещенскын «Амур» командануд эзэлһэн байна.

Б. БАЛЬЧИНОВ.

ҺУРАГША — ЧЕМПИОН

Шатараар «Труд» бүлгэмэй түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөн үнгэргэгдэбэ. Улаан-Үдын предприятинуудай — прибор бүтээлгын, Хүндэлэлэй Тэмдэгэй орденто «Электромашина», Судна бүтээлгын заводуудай — хамтадаа 20 шатаршан энэ мүрысөөндэ хабаадалсаа.

8 наадан үнгэргэгдөө. 14-дэхи һургуулиин 8-дахи классай һурагша Сокто Намжилов түрүүшын үдэрһөө эхилжэ һайнаар наадаа. Тэрэ гансал Напартовичда шүүгдэһэн, Ильинтэй тэнсэһэн байна. Эдир шатаршан нэгэдэхи разрядтай бэрхэ шатаршад Гончаров, Медведев, Белоконь гэгшэдые шүүжэ, бусадай дундаһаа шалгараа. Намжилов 6,5 очкотой боложо, «Труд» бүлгэмэй чепионой нэрэ зэргэдэ хүртөө.

«Электромашина» заводой инженер Виктор Ильин хоёрдохи һуурида гараа. Тэрэ 6 очкотой болоо. Инженер дүрбэн партияа шүүһэн, дүрбэн хүнтэй тэнсэһэн байха юм.

Улаан-Үдын ЦЭС-эй инженер Напартович шангай гурбадахи һуури эзэлжэ, 5,5 очко абаа.

В. МАМИЛОВ.

ТҮРҮҮШЫН УРИЛДАА...

ЛВРЗ-гэй Орешковэй ... рэмжэтэ парк соо хоёр ... гаад спортсменүүд сугла... облпрофсоведэй түрүү һу... эзэлхын түлөө байгаа ... түрүүшын урилдаа үнгэр... бэ. Урилдаанда хабаадаг... Фергана хотын шанда хү... хын түлөө үнгэргэгдэхэ б... союзна урилдаанда хаба... ха спортсменүүдээ тодор... ха байба. Һурагшадай ду... һаа Кабанскын дунда һур... лиин һурагшад Обе... (эдиршүүлэй). Пелев... (аха наһанай) гэгшэд ... пионой нэрэ зэргэдэ хүрт... Эдир наһатай басага... дундаһаа Улаан-Үдын 4... дохи һургуулиин һураг... Жукова аха классай һур... шад сооһоо мүн лэ Ула... Үдын 19-дэхи һургуул... һурагша Шушурухина ... эрхимлээ.

3000 метрэй зай. Эх... нүүд энэ зайда урилда... олоной анхарал татаба. ... наар урилдахадаа респуб... кын чемпионой нэрэ зэр... хүртэһэн Надежда В... шинина бултанһаа ху... дан байба.

Һүүлшын урилдаанай ... ман километрэй зайда ... шүүл урилдаха болобо. ... лын урилдаанда 35 спо... смен табигдаһан байгаа. ... дэ республика соогоо үн... гэгдэдэг урилдаанда хол... түрүү һуури эзэлдэг ССС... эй спортын мастер Влади... Цыреновые ахижа гара... спортсмен мүнөөдөө ... байбал даа.

В. БАДМАЕ...

ҺУРАГШАД ЭРХИМ БАЙБА

Һаяхан болотор Улаан-Үдэ хотын шатаршад, даам наадагшад өөрын тусхай клубгүй гансал авиазаводой тосхондо шатар, даам наадаха нэгэ клуб бии байһан. Харин мүнөө локомотивна депо, ЛВРЗ-дэ, Улаан-Үдэ, Закаменск хотонуудта иимэ клубууд нээгдэжэ, шатар, даам наадаха дуратайшуулые баясуулба.

Улаан-Үдэ хотодо нээгдэһэн клубта даамаар республикын түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөн үнгэргэгдэбэ. Арбаад үдэрэй туршада үргэлжэлһэн нааданай дүн гаргахада, 40-дэхи һургуулиин һурагша Николай Баранов түрүү һуури эзэлһэн байба. Тэрэ мүрысөөнэй дүүрэһэн үдэр арбан зургаа наһа гүйсөө. Түрүү һуури эзэлһэн Николай Баранов үнгэрэгшэ жэлдэ «Локомотив» бүлгэмэй нээмэл мүрысөөндэ нэгэдэхи, мүн хүдөөгэй спортсменүүдэй дунда Сибирь болон Алас-Дурна зүгэй зонын түрүү һуури эзэлхын түлөө үнгэргэгдэһэн нааданда дүрбэдэхи һуури эзэлжэ ерэһэн юм.

Прибор бүтээлгын заводой түлөөлэгшэ Николай Маркович 8,5 очко абажа. эрхимлэгшэһээ нэгэ очкогоор гээгдэжэ хоёрдохи һуури эзэлбэ. Гурбадахи һуури эзэлһэн Сергей Терновский мүнөө 13 наһатай.

Үнгэрһэн 1973 ондо тэрэ ... рагшадай дундаһаа горо... чемпионой нэрэ зэргэдэ ... тэһэн байгаа.

Нааданай һүүлшын ... блиц-турнир үнгэргэгд... һурагшад Сергей Терновс... Григорий Звязин, Николай Б... ранов гэгшэд эрхимлэһэн ... ба. Мүрысөөндэ хамтадаа ... даам наадагшад хабаадалс... байна.

С. КОЗАРЕНКО,
даам наадагшада... федерациин секретарь.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: наада... үе харуулагдана.

Авторай фото.

ТЕЛЕВИДЕНИ

Мартын 25-һаа 31 болотор

ПОНЕДЕЛЬНИК, 25

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Улаан-Үдэ. 18.00 — Дамжуулгын программа. 18.05 — «Ничей» — телевизионно уран һайханай фильм. 18.30 — Телевизионно һонин (буряадаар). 18.50 — «Яхадай этюдүүд» — телеочерк. 19.00 — Үхибүүдтэ зорюулагдаһан «Кукольна театр» — телефильм. 19.15 — «Шэнэ газар ашаглан элдүүрилжэ эхилһээр 20 жэлэй ой» гэһэн дамжуулга. 19.35 — «Тайгын зүргөөр» — телевизионно документальна фильм. 19.50 — «Мүрысөөн — олон түмэнэй үүсхэлэй хэрэг». 20.20 — «Балта ба дуу магтанамди». Буряадай комсомолой 50 жэлэй ойдо зорюулагдаһан залуушуулай дуунуудай телевизионно конкурс. 21.30 — «Уласхоорондын шэнжэлэл». 21.50 — «Буряад уран зохёол» гэһэн дамжуулга. 22.30 — «Городской романс» — телевизионно уран һайханай фильм.

ВТОРНИК, 26

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Улаан-Үдэ. 18.00 — Дамжуулгын программа. 18.05 — Пионернүүдтэ зорюулагдаһан «Горн» гэжэ тележурнал. 18.45 — Үхибүүдтэ — «Юлька, Васька ба бусад» — телевизионно уран һайханай фильм. 19.15 — Телевизионно һонин. 19.35 — «Факел». — «Ямараар ажаһуунаш, студент?». 20.15 — «Ород, түрэл дуун» — фильм-концерт. 20.40 — «Уласхоорондын шэнжэлэл» (буряадаар). 21.00 — «14-һөө — 17 хүрэтэр» — телеочерк. 21.15 — Соносхолнууд. 21.20 — «Право на прыжок» — уран һайханай фильм.

СРЕДА, 27

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Улаан-Үдэ. 13.20 — Һурагшадай амаралтын үе. «Гонделупа ороной марка» — телевизионно зүжэг.

«Орбита». 14.30 — Дамжуулгын программа. 14.35 — Һурагшадта — «Түүдэг» (үнгэтэ). 15.05 — Һүүлэй һонин. 15.15 — «Циркын галнууд». 16.00 — 18.00 — Забһарлалга.

Улаан-Үдэ. 18.00 — Медицинскэ училищиин һурагшадай концерт.

«Орбита». 19.00 — «Время» — мэдээсэлэй программа.

Улаан-Үдэ. 19.30 — Телевизионно һонин. 19.50 — «Зареченские женихи» — телевизионно уран һайханай фильм. 20.30 «Каратау» ба «От конки до метро» — телеочеркнууд.

«Орбита». 21.00 — «Зүүн Казахстанай областиин угтамжын түсэб бэелүүлэгдэнэ». Казахстанай КП-гэй Зүүн Казахстанай обкомой нэгэдэхи секретарь А. К. Протазанов дамжуулгада хабаадалсана. 21.20 — Концерт. 21.45 — «Жэлшье үнгэрхэгүй» — телевизионно уран һайханай фильм түрүүшынхеэ харуулагдаха. (1-дэхи сери, үнгэтэ). 22.50 — «Хүгжэмшэд хүгжэм тухай». П. И. Чайковский. 4-дэхи симфони. 23.50 — 24.00 — Забһарлалга. 24.00 — «Время» — мэдээсэлэй программа.

ЧЕТВЕРГ, 28

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Улаан-Үдэ. 12.55 — Һурагшадай амаралтын үе. «Человек-амфибия» — уран һайханай фильм.

«Орбита». 14.35 — Үхибүүдтэ «Тиимэ гү, али бэшэ гү» (үнгэтэ). 15.05 — Һүүлэй һонин. 15.15 — Һурагшадта зорюулагдаһан «Гулька» гэжэ телевизионно уран һайханай фильм. 15.40 — Мультфильм (үнгэтэ). 15.50 — 19.00 — Забһарлалга. 19.00 — «Время» — мэдээсэлэй программа.

Улаан-Үдэ. 19.30 — Телевизионно һонин. 19.50 — «Советүүд — арадай засаг. 20.20 — «Хүдөөгэй һонин». 21.00 — «Туршалга» — телевизионно документальна фильм.

«Орбита». 21.40 — «Жэлшье үнгэрхэгүй» — телевизионно уран һайханай фильм (2-дохи сери, үнгэтэ). 22.55 — «Алтайн дневник» (нэгэдэхи дамжуула). 23.25 — Совет дуунуудай концерт. (үнгэтэ). 23.50 — 24.00 — Забһарлалга. 24.00 — «Время» — мэдээсэлэй программа.

ПЯТНИЦА, 29

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Улаан-Үдэ. 13.05 — Һурагшадай амаралтын үе. «Ташкент — талха тариянай хото» — уран һайханай фильм.

«Орбита». 15.05 — Һүүлэй һонин. 15.15 — Һурагшадта — «Үхибүүдэй номой долоон хоног» (үнгэтэ). Союзуудай Байшангай Колонно залһаа репортаж. 16.15 — 18.25 — Забһарлалга.

Улаан-Үдэ. 18.25 — Дамжуулгын программа. 18.30 — «Үдэшын Улаан-Үдэ» — телевизионно газетэ.

«Орбита». 19.00 — «Время» — мэдээсэлэй программа.

Улаан-Үдэ. 19.30 — «Нүхэр хүдэлмэришэн». 20.00 — Буряад хэлэн дээрэ хөөрэлдөөн.

«Орбита». 20.10 — «Эб найрамдалта программа бэелүүлэгдэнэ». КПСС-эй XXIV съездын болоһоор гурбан жэлэй ойдо. 20.55 «Танай гэртэ» — гэһэн хүгжэмтэ программа. 21.25 — Поэт Сергей Михалковой авторай үдэшэ. Союзуудай Байшангай Колонно залһаа дамжуулга. 23.50 — 24.00 — Забһарлалга. 24.00 — «Время» — мэдээсэлэй программа. 00.30 — 02.30 — Забһарлалга.

«Орбита». 02.30 — Хоккейгээр уласхоорондын нүхэр ёһоной уулзалга. Швециин, СССР-эй суглуулагдамал командануд наадаха (үнгэтэ). Швециһээ дамжуулга хэгдэхэ.

СУББОТО, 30

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Улаан-Үдэ. 10.00 — Һурагшадай амаралтын үе. «Гтолно гүт?» — уран һайханай фильм. 11.35 — «Жизель» — Буряадай гүрэнэй оперо ба баледэй театрай табиһан зүжэг.

«Орбита». 13.05 — Һүүлэй һонин. 13.10 — Үхибүүдтэ — «Зураг бүхэндэнь наран» (үнгэтэ). 13.25 — «Элүүр энхэ байдал» — эрдэм дэлгэрүүлгын программа. 13.55 — Һурагшадта — «Мои каникулы» — телевизионно уран һайханай фильм түрүүшынхеэ харуулагдаха (үнгэтэ). 14.20 — «Очевидное — невероятное». 15.20 — «198-дахи сезон». (Мүнөөдэр ССР Союзай Ехэ театрта). 16.20 — Телевизор харагшадай асуудалнуудта «Правда» газетын политическэ шэнжэлэгшэ Ю. А. Жуков харюусана. 16.50 — «Сэр Джон Фальтаф» гэжэ телевизионно хүгжэмтэ фильм-зүжэг түрүүшынхеэ харуулагдаха. 19.00 — «Время» — мэдээсэлэй программа. 19.30 — «Залуу дуушад». Залуу дуушадай телевизионно бүхэсоюзна конкурс. Хоёрдохи тур. Донецкһээ дамжуулга хэгдэхэ. 21.00 — «Ороноймнай ажалай алхамууд» Социалис мүрысөөндэ илаһан промышленна предприятинуудай ажал хүдэлмэриин дүнгүүд. 21.30 — «Кино болгон буулгагдаһан уран зохёол». «Донская повесть» — уран һайханай фильм. 23.05 — «Танай гуйлтаар». Хүгжэмтэ программа. 23.50 — 24.00 — Забһарлалга. 24.00 — «Время» — мэдээсэлэй программа.

ВОСКРЕСЕНИ, 31

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Улаан-Үдэ. 11.10 — Һурагшадай амаралтын үе. «Алтан түлхюур» — уран һайханай фильм. 12.30 — Үхибүүдтэ — «Дуунуудаар ханхинанал нютагнай» — фильм-концерт.

«Орбита». 13.05 — Һүүлэй һонин. 13.10 — Үхибүүдтэ — «Про мальчика, бабушку-газетчицу и разбитые очки» — телевизионно зүжэг түрүүшынхеэ харуулагдаха. 13.40 — «Советскэ Союзда алба хэнэб!». 14.40 — «Хүгжэмтэ киоск». 15.10 — «Киногоор аяншалагшадай клуб (үнгэтэ). 16.15 — «Концертын студи урина». МХАТ-ай зүжэгүүдтэ зохёогдоһон хүгжэм». 17.35 — «Уласхоорондын һонин». 18.05 — 18.15 — Забһарлалга. 18.15 — «Ночной сеанс» — телевизионно уран һайханай фильм түрүүшынхеэ харуулагдаха. 19.00 — «Время» — мэдээсэлэй программа. 19.30 — Тамаралгаар «Комсомольская правда» газетын шанда хүртэхын түлөө уласхоорондын мүрысөөн (үнгэтэ). 20.00 — «Америкэ соогуур» — телевизионно документальна фильм (үнгэтэ). 3-дахи хуби. «Нью-Йоркдохи зураглалнууд». Авторынь Валентин Зорин. 20.45 — «Эстрадна концерт (үнгэтэ). 21.15 — СССР-эй Хүнгэн, эдеэ хоолой промышленностиин ба ажаһуудалай приборнуудай машина бүтээлгын министр Н. В. Доенин телевизор харагшадай асуудалнуудта харюусана. 21.45 — «Жилет» — Польшын телевизионно уран һайханай фильм түрүүшынхеэ харуулагдаха. 23.20 — «Дуун-74» (үнгэтэ). 23.50 — 24.00 — Забһарлалга. 24.00 — «Время» — мэдээсэлэй программа.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Улаан-Үдэ. 16.15 — «Горизонт» — киноальманах.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаһанда: «Шэнэ газар элдүүрилэн ашаглалгын шатанууд» — Д. Раднаевай статья. «Республикын нэгэ үдэр» — Суглуулбари. ТАСС-ай һүүлэй мэдээсэлнүүд.

Хоёрдохи хуудаһанда: «Шэнэ газар ашаглагдаа. Баатаршалга үшөөл ... жэлһөөр» — тусхай ... 1.

Гурбадахи хууда... СССР-эй Верховно С... Президиумэй Указуу... лын саанаһаа. «Аян... Ц. Жимбиевэй расс...

Дүрбэдэхи хууда... «Долоон зуун мэргэ... дэй байшан» — С. Бу... нагай фоторепортаж. ... һонин.

СЭНХИР ЭКРАН

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Улаан-Үдэ. 10.25 — Дамжуулгануудай программа. 10.30 — «Гулька» — телевизионо уран һайханай фильм. 10.55 «Медвежонок Винни-Пух» — куклануудай зүжэг. 11.50 — «Московские каникулы» — теле-зүжэг (2-дохи сери).

«Орбита». 13.05 — Һүүлэй һонин. 13.10 — «Несокрушимая и легендарная». Совет Армиин түүхээр олимпиадын II тур. 14.10 — Мультфильмнүүдэй программа (үнгэтэ). 14.30 — «Хүгжэмтэ киоск». 15.00 — «Советскэ Союзда алба хэнэб!» 16.00 — «Киногоор аяншалагшадай клуб (үнгэтэ). 17.00 — Концерт. 17.10 — «Уласхоорондын панорама». 17.40 — «Приключения Мгера в отпуске» — телевизионно уран һайханай фильм (үнгэтэ). 18.50 — 19.00 — Забһарлалга. 19.00 — «Вр... — мэдээсэлэй про... ма. 19.30 — «Остан... хи концертнэ студи ... Эстрадна концерт. 20... «Василий Теркин» — ... соведэй нэрэмжэтэ ... академическэ ... фильм-зүжэг түрүү... харуулагдаха. 22.50 — ... най адрес — Совет... юз» — уран һайха... деятельностиин коз... вүүдэй концерт. 23.5... 24.00 — Забһарлалга ... — «Время» — мэдэ... программа.

ХОЁРДОХИ ПРОГРА...

Улаан-Үдэ. 14.30 — ... бүүдтэ — «Мушэ... телеальманах. 15.20 — ... ризонт» — киноал... 16.10 — «Упрямая ... ка» — телевизионно ... һайханай фильм. 16.5... «Арадай артист» — ... зионно уран ... фильм. 17.50 — «Чел... амфибия» — уран һа... фильм.

Редакторай орлог...
М. Н. НИМАЕВ.

□«БУРЯАД ҮНЭН»□ 1974 оной мартын 24. □ 4-дэхи хуудаһан □ Типография управления по делам издательств, полиграфии и книжной торговли Совета Министров БурАССР □ Н-04415. Заказ № ...